

EESTI SEKSUAALTERVISE LIIT

**NOORTE NÕUSTAMISKESKUSE
KÜLASTAJA 2007**

Urimusaruanne

Tallinn 2007

Koostaja: Lillia Lõhmus
Retsensendid: Kai Part, Tiia Pertel

Rahastaja: Eesti Haigekassa

© Eesti Seksuaaltervise Liit, 2008

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. ÜLEVAADE UURIMUSE TEOSTAMISEST	5
2. VALIMI ÜLDINE ISELOOMUSTUS	8
2.1. SOTSIAAL-DEMOGRAAFILISED ANDMED	8
2.2. MUUD ANDMED.....	11
3. INFORMATSIOONIALLIKAD NOORTE NÕUSTAMISKESKUSTE KOHTA	13
3.1. ESMANE INFORMATSIOONIALLIKAS.....	13
3.2. INIMESED, KES SOOVITASID VISIITI KESKUSESSE	15
4. NOORTE NÕUSTAMISKESKUSTESSE PÕÖRDUMISE PÕHJUSED.....	17
5. RAHULOLU NOORTE NÕUSTAMISKESKUSTEGA	21
5.1. ÜLDINE RAHULOLU NOORTE NÕUSTAMISKESKUSTEGA	21
5.2. RAHULOLU ERINEVATE TEENUSTEGA	22
5.3. RAHULOLU TEENINDUSE ERINEVATE ASPEKTIDEGA	24
5.4. NOORTE NÕUSTAMISKESKUSTE HEAD JA HALVAD KÜLJED.....	30
6. VISIIDI LÕPETAMINE	32
KOKKUVÕTE.....	34
JÄRELDUSED JA SOOVITUSED.....	36
LISA 1: HINNANGUD NOORTE NÕUSTAMISKESKUSTE POOLT PAKUTAVATELE TEENUSTELE	38
LISA 2: HINNANGUD TEENUSTE KÄTTESAADAVUSE ERINEVATELE ASPEKTIDELE	39
LISA 3: HINNANGUD KESKUSTE RUUMIDELE	40
LISA 4: HINNANGUD KESKUSTE TÖÖKORRALDUSE ERINEVATELE ASPEKTIDELE	41
LISA 5: HINNANGUD KESKUSTE TÖÖTAJATELE.....	42
LISA 6: HINNANGUD VISIIDI ERINEVATELE ASPEKTIDELE	43
LISA 7: NOORTE NÕUSTAMISKESKUSTE RAHULOLUKÜSITLUSE ANKEET EESTI JA VENE KEELES	44

SISSEJUHATUS

Noorte nõustamiskeskused (NNKd) alustasid tegevust 1991. aastal, mil avati Viljandis esimene keskus. 2007. aastal on võrgustikus 18 keskust või kabinetti ning neis pakutakse kuni 24-aastastele noortele tasuta nõustamist seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud teemadel ning seksuaalsel teel levivate haiguste diagnostikat ja ravi.

Saamaks ülevaadet külastajate rahulolust NNKde teenustega, pöördumise põhjustest ja teabeallikatest, kust keskuste kohta infot saadi, viidi 2007. aastal neljandat korda läbi NNKde külastajate uurimus, nimetusega „Noorte nõustamiskeskuse külastaja 2007“. Esmakordselt tehti analoogiline uurimus 1996. aastal, järgnesid uurimused 1999. ja 2002. aastal. Käesolev uurimus viidi läbi Eesti Seksuaaltervise Liidu (ESTLi) tellimisel projekti „Noorte reproduktiivterviselane nõustamine ja seksuaalsel teel levivate infektsioonide ennetamine“ (rahastaja Eesti Haigekassa) raames.

Uurimuses osalesid kõik 18 noorte nõustamiskeskust, kokku analüüsiti 1257 kuni 24-aastase noore andmeid.

Käesolev uurimusaruanne koosneb kuuest peatükist. Esimese peatükis antakse ülevaade uurimuse teostamisest ning andmekogumise meetoditest. Teises peatükis kirjeldatakse valimit. Sellele järgneb ülevaade infoallikatest, mille kaudu noored on saanud teada keskuste olemasolust. Neljandas peatükis käsitletakse keskustesse pöördumise põhjuseid. Seejärel esitatakse andmed klientide rahulolu kohta seoses teenuste ja teenindusega. Viimases peatükis antakse ülevaade visiidi lõpetamisega seonduvast.

Uurimuse läbiviijad tänavad kõikide noorte nõustamiskeskuste töötajaid ja uurimuses osalejaid meeldiva koostöö eest.

1. Ülevaade uurimuse teostamisest

Peatükk annab ülevaate valimi moodustamisest, küsitluse läbiviimisest ja andmete analüüsimise meetoditest.

Valimi moodustamine

Uurimus viidi läbi NNKde külastajate hulgas. Uurimusele eelneva, 2006. aasta jooksul oli keskustes kokku 27 763 ennetusjuhtu. Ennetusjuhtude arv ei peegelda üks-ühele keskusi külastanud noorte arvu (tegelik keskusi külastanud noorte arv on mõnevõrra madalam), vaid näitab mitme erineva juhtumiga on antud ajaperioodil tegeletud.

Valimi moodustamiseks koostati kvootvalim iga NNK jaoks eraldi. Valimimahtude arvutamisel võeti aluseks 2006. aasta II kvartali ennetusjuhtude arv. Lähtuti antud keskuse ennetusjuhtude osakaalust kõikide keskuste ennetusjuhtudest. Kui osakaalu põhjal jäi vastajate arv väikeseks esindusliku analüüsi läbiviimiseks ja uurimisperioodil keskust külastanud klientide arv seda võimaldas, siis suurendati antud keskuse valimit 40-ni. Samuti võeti arvesse antud keskuse 2006. aasta II kvartali külastajate soolis-vanuselist struktuuri. Juhul, kui klientide arv oli liiga väike, kuulusid kõik kliendid küsitletavate hulka ning valimimahuks arvestati potentsiaalsete klientide arv kahe kuu jooksul. Tabelis 1 on toodud NNKde lõikes valimimahud. Kokku kujunes valimi suuruseks 1507 kuni 24-aastast noort ehk 5,4% aasta ennetusjuhtudest.

Tabel 1: Kvootvalimi soolis-vanuseline struktuur keskuste lõikes (n).

Keskus	14-aastased ja nooremad		15-19-aastased		20-24-aastased		KOKKU
	mees	naine	mees	naine	mees	naine	
Elva	-	1	-	20	-	19	40
Haapsalu	-	1	1	25	-	13	40
Ida-Tallinn	-	2	1	60	3	115	181
Ida-Virumaa	-	1	1	26	1	30	59
Jõgeva	-	2	2	17	2	17	40
Kuressaare	2	11	5	20	1	8	47
Lääne-Tallinn	-	-	6	120	8	146	280
Narva	-	2	3	27	1	7	40
Paide	kõik kliendid						40
Põlva	kõik kliendid						25
Pärnu	1	15	4	34	5	50	109
Rakvere	kõik kliendid						23
Rapla	-	1	1	20	1	17	40
STK	-	2	6	24	1	7	40
Tartu	-	-	3	78	12	291	384
Valga	kõik kliendid						25
Viljandi	-	1	1	34	1	38	75
Võru	kõik kliendid						19
KOKKU							1507

Küsitluse läbiviimine

Küsimustik koosnes 23 küsimusest. Küsimustiku aluseks võeti varasemas uurimuses kasutatud ankeet, mida täiendati (sh lisati küsimus seksuaalvahekorra kogemuse kohta, rahulolu kohta NNK poolt pakutavate teenustega, rahulolu kohta visiidi aja, teabe piisavuse, privaatsuse ja tagasi kutsumise kohta). Ankeeti piloteeriti Tartu noorte nõustamiskeskuse klientide hulgas ning täiendati vastavalt piloteerimistulemustele. Küsitlusperiood oli 13. aprill – 13. juuli 2007. Küsitlus viidi läbi NNKdes ning vastajad värvati vastavalt kvootvalimile. NNK töötaja selgitas küsitluse

läbiviimise eesmärke ning vastajatel oli võimalus ankeedi täitmisest keelduda. Anonüümsuse säilitamiseks pani vastaja ankeedi pärast täitmist ümbrikusse, millele kirjutati peale vastaja sugu ja vanus. Suletud ümbrik asetati selleks ettenähtud kasti. Uurimuse ankeet eesti ja vene keeles on toodud Lisas 7.

Vastamismäär

Ankeedile vastas 1279 klienti. Analüüsiks sobisid 1257 külastaja andmed, kes moodustasid esialgselt valimist 83,4% ning üldkogumist 4,5%. Analüüsist kõrvaldamise põhjused olid: 1) küsitleti koolitusel osalejaid (n=5); 2) ankeetide ebapiisav täitmine (n=4) ja 3) vastajad olid vanemad kui 24-aastased (n=13).

Anketeeritute vastavus kvootvalimile on näidatud tabelis 2. Tumedas kirjas on näidatud vastamismäärad, mis vastavad kvootvalimile. 18 keskusest 13 koondtulemused olid väiksemad kui kvootvalimis. Sellist tulemust võivad mõjutada mitmed põhjused: 1) küsitlusperiood oli liiga lühike, 2) ebasobiv küsitlusperiood (kevad-suvi), 3) NNK töötajad ei olnud piisavalt motiveeritud küsitluse läbiviimiseks (näiteks ebapiisav instrueerimine) ja 4) töötajad ei suutnud piisavalt motiveerida kliente ankeedi täitmiseks. Järgmise küsitluse planeerimisel tuleks neid punkte kindlasti arvesse võtta.

Tabel 2: Vastanute soolis-vanuseline struktuur võrreldes kvootvalimiga (n).

Keskus	14-aastased ja nooremad				15-19-aastased				20-24-aastased				KOKKU	
	mees		naine		mees		naine		mees		naine		V	T
	V*	T*	V	T	V	T	V	T	V	T				
Elva	-	-	1	1	-	-	20	21	-	1	19	18	40	41
Haapsalu	-	-	1	1	1	-	25	21	-	-	13	9	40	31
Ida-Tallinn	-	-	2	-	1	1	60	31	3	7	115	37	181	76
Ida-Virumaa	-	-	1	-	1	-	26	26	1	1	30	31	59	58
Jõgeva	-	-	2	2	2	-	17	11	2	-	17	15	40	28
Kuressaare	2	2	11	1	5	4	20	21	1	1	8	5	47	34
Lääne-Tallinn	-	-	-	-	6	2	120	87	8	7	146	136	280	232
Narva	-	-	2	-	3	2	27	27	1	-	7	8	40	37
Paide	-	-	-	-	-	-	-	34	-	-	-	7	40	41
Põlva	-	-	-	-	-	-	-	24	-	1	-	-	25	25
Pärnu	1	-	15	1	4	-	34	34	5	-	50	41	109	76
Rakvere	-	1	-	2	-	3	-	4	-	-	-	-	23	10
Rapla	-	-	1	2	1	1	20	21	1	-	17	17	40	41
Seksuaaltervise Kliinik (STK)	-	-	2	1	6	2	24	5	1	3	7	7	40	18
Tartu	-	-	-	-	3	3	78	92	12	12	291	290	384	397
Valga	-	-	-	1	-	3	-	11	-	-	-	6	25	21
Viljandi	-	-	1	3	1	-	34	47	1	-	38	24	75	74
Võru	-	-	-	-	-	1	-	9	-	-	-	7	19	16
KOKKU													1507	1257

* V – valim; T – küsitluse tulemus

Tumedas kirjas on toodud küsitlustulemused, mis vastavad valimile.

Andmete analüüs

Üldiste hinnangute andmiseks on valimi andmed kaalutud vastavalt 2007. esimese poolaasta NNKde külastajate üldkogumi andmetele. Arvesse võeti üldkogumi jaotumist keskuste, vanuse ja rahvuse järgi.

Võimalusel on andmeid võrreldud ka 2002. aastal läbi viidud analoogilise uuringu andmetega, selleks kaaluti 2002. aasta andmed vastavalt üldkogumi jaotumisele keskuste ja vanuse järgi. Võrdluse 2002. aastaga on kaasatud NNKd, mis osalesid mõlemal küsitlusaastal: Elva, Haapsalu, Ida-Virumaa, Kuressaare, Lääne-Tallinn, Põlva, Pärnu, Rapla, Tartu, Viljandi ja Võru. Antud analüüsist on välja jäänud Ida-Tallinna, Jõgeva, Rakvere, Seksuaaltervise Kliiniku (edaspidi STK) ja Valga keskkused.

Oluliste erinevuste puhul on andmed esitatud ka sugude, vanus- ja rahvusrühmade, haridustaseme ja NNKde lõikes.

Vanuse alusel andmeid analüüsides on vastajad jagatud kolme rühma:

- 15-aastased ja nooremad;
- 16–19-aastased;
- 20–24-aastased.

Rahvuse alusel andmeid analüüsides on vastajad jagatud kahte rühma:

- eestlased;
- mitte-eestlased.

Mitte-eestlaste hulka on arvatud venelased ja muude rahvuste esindajad. Teistest rahvustest (peale eestlaste ja venelaste) vastajate osakaal valimis on väga väike – 1%.

Haridustaseme järgi andmeid analüüsides on vastajad jagatud kolmeks:

- 1. tase – põhiharidus või alla selle, keskharidus omandamisel;
- 2. tase – keskharidus, kutsekeskharidus omandamisel või lõpetatud;
- 3. tase – kõrgharidus omandamisel või lõpetatud.

Keskuste võrdlemisel tuleb silmas pidada, et ankeedile vastanute arv oli pooltes NNKs liiga väike esindusliku analüüsi läbiviimiseks. Võrdlevasse analüüsi on kaasatud järgmised keskkused: Elva, Ida-Tallinn, Ida-Viru, Paide, Lääne-Tallinn, Pärnu, Rapla, Tartu, Viljandi. NNKde võrdlemisel kasutati kaalumata andmeid.

Andmeanalüüsis on kasutatud statistilise andmetötluse paketti SPSS10.0. Andmete kirjeldamiseks kasutatakse tunnuste jaotumist, mis on välja toodud sagedustabelitega ning keskmist näitajat. Mitme tunnuse ühisjaotusi on kirjeldatud risttabelite abil. Gruppide vaheliste erinevuste hindamiseks on kasutatud χ^2 (hii-ruut), t-testi, ANOVA LSD testi, Kruskal-Wallise testi ja Wilcoxon Mann-Whitney testi. Erinevus loeti oluliseks, kui olulisuse nivoo $\alpha \leq 0,05$.

2. Valimi üldine iseloomustus

Järgnevalt antakse ülevaade valimi soolis-vanuselisest struktuurist, rahvuslikust koosseisust, haridustasemest ja sotsiaalsest staatusest. Tuuakse ära ka andmed vastanute seksuaalvahekorra kogemuse kohta. Et vanus ja rahvus olid andmete kaalumise aluseks, siis on soo, vanuse ja rahvuse puhul esitatud tabelid nii kaalumata kui kaalutud andmete kohta. Tekstis ja ülejäänud tabelites on kasutatud kaalutud andmeid.

2.1. Sotsiaal-demograafilised andmed

Sugu ja vanus

Valdav enamus vastanutest olid naised, meessoost vastajad moodustasid valimis 5%. Suurima vanusrühma moodustasid 20–24-aastased – ligi 2/3 vastanutest (vt tabel 3). Vastanute keskmine vanus oli 20,1 aastat. Meessoost vastajad olid mõnevõrra vanemad naissoost vastajatest – keskmine vanus vastavalt 21,0 ja 20,1 aastat.

Tabel 3: Vastajate soolis-vanuseline struktuur.

Vanusrühm	Kaalumata andmetega valim						Kaalutud andmetega valim					
	mees		naine		KOKKU		mees		naine		KOKKU	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	% valimist	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	% valimist
15-aastased ja nooremad	4	7,0	53	93,0	57	4,5	3	5,3	54	94,7	57	4,6
16–19-aastased	21	4,1	488	95,9	509	40,5	14	3,5	388	96,5	402	32,3
20–24-aastased	33	4,8	658	95,2	691	55,0	44	5,6	741	94,4	785	63,1
KOKKU	58	4,6	1199	95,4	1257	100,0	61	4,9	1183	95,1	1244	100,0

Rahvus

Vastajatest 80% olid eestlased, venelasi oli veidi vähem kui viiendik ning muude rahvuste esindajaid paari protsendi jagu (vt tabel 4). Kuna viimati nimetatuid oli valimis väga vähe, siis edaspidi andmeid analüüsid on vastajad jagatud kaheks: eestlased ja mitte-eestlased.

Tabel 4: Vastajate rahvuslik koosseis.

Rahvus	Kaalumata andmetega valim		Kaalutud andmetega valim	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
eestlane	1086	86,4	996	80,1
venelane	157	12,5	229	18,4
muu rahvus	14	1,1	19	1,5
KOKKU	1257	100,0	1244	100,0

Muudest rahvustest oli esindatud armeenlane, ingerlane, juut, leedulane, lätlane, mustlane, soomlane, tatarlane (n=2), ukrainlane (n=2) ja valgevenelane (n=3).

Rahvusrühmade sooline struktuur ei erine olulisel määral. Vanuse järgi andmeid analüüsid tuleb esile, et eestlased olid muust rahvusest külastajatest veidi vanemad – keskmised vanused vastavalt 20,2 ja 19,8.

Emakeel

Vastajatelt uuriti ka andmeid nende emakeele kohta. Vastajate jagunemine emakeele alusel järgib rahvuslikku struktuuri: vastajatest 79% märkis emakeeleks eesti keele, 20% vene keele, ning 1% mõne muu keel.

Haridus

Vastajate hulgas oli kõige enam kõrgharidust omandavaid noori – veidi rohkem kui kolmandik. Sellele grupile järgnesid keskharidust omandavad noored, kes moodustasid vastajatest ligi viiendiku. Umbes iga kümnes vastaja oli kas põhiharidusega või alla selle, kesk- või kõrgharidusega. Vähem kui 10% oli kutsekeskharidusega või seda omandavaid noori (vt tabel 5).

Tabel 5: Vastajate haridus vanusrühmade lõikes.

Haridus	15-aastased ja nooremad		16–19		20–24		KOKKU	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tase 1	57	100,0	246	61,4	34	4,4	337	27,3
- sh põhiharidus või alla selle	52	91,2	59	14,7	14	1,8	125	10,1
- sh keskharidus omandamisel	5	8,8	187	46,7	20	2,6	212	17,2
Tase 2	-	-	114	28,6	194	24,9	308	24,9
- sh keskharidus lõpetatud	-	-	67	16,8	96	12,3	163	13,2
- sh kutsekeskharidus omandamisel	-	-	41	10,3	24	3,1	65	5,2
- sh kutsekeskharidus lõpetatud	-	-	6	1,5	74	9,5	80	6,5
Tase 3	-	-	40	10,0	550	70,7	590	47,8
- sh kõrgharidus omandamisel	-	-	40	10,0	408	52,4	448	36,3
- sh kõrgharidus lõpetatud	-	-	-	-	142	18,3	142	11,5
KOKKU	57	100,0	400	100,0	778	100,0	1235	100,0
haridustase märkimata			2		7		9	

Tabelis 6 on näidatud andmed NNKde kohta, mille puhul oli võimalik vastajate haridustaseme analüüs läbi viia. Selgemalt eristub teistest keskustest Tartu, kus 2/3 külastajatest kuulus kõrgeima haridustasemega gruppi (3. tase) ning veidi vähem kui viiendik oli madalaima haridustasemega grupi (1. tase) esindajad. Madalaim haridusgrupp oli võrdväärse suurusega veel Ida-Tallinna kabineti ja Ida-Virumaa keskuse vastajate hulgas.

Tabel 6: Vastajate haridustase keskuste lõikes.

Keskus	1.tase		2.tase		3.tase		KOKKU		haridustase märkimata (n)
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Elva	24	58,5	13	31,7	4	9,8	41	100,0	
Ida-Tallinn	17	23,0	24	32,4	33	44,6	74	100,0	2
Ida-Virumaa	16	27,6	18	31,0	24	41,4	58	100,0	
Lääne-Tallinn	73	31,4	44	19,0	115	49,6	232	100,0	
Paide	20	48,8	13	31,7	8	19,5	41	100,0	
Pärnu	25	32,9	28	36,8	23	30,3	76	100,0	
Rapla	22	55,0	11	27,5	7	17,5	40	100,0	1
Tartu	66	16,8	73	18,5	255	64,7	394	100,0	3
Viljandi	42	57,5	19	26,0	12	16,5	73	100,0	1

Sotsiaalne staatus

Vastajate haridustase kajastus nende sotsiaalses staatuses. Kõige rohkem oli vastanute hulgas üliõpilasi, kraadiõppureid – 44% (sh 14% töötavad samal ajal). Sellele grupile järgnesid õpilased,

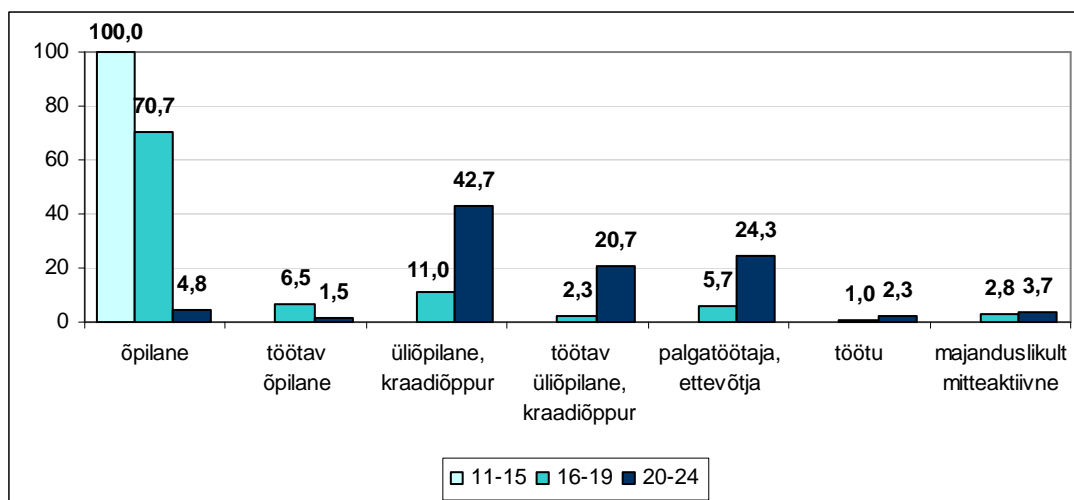
kes moodustasid vastanutest 34% (sh 3% töötavad samal ajal). Ligi viiendik kuulusid töötavate noorte hulka. Mõni protsent oli vastajate seas majanduslikult mitteaktiivseid ja töötuid noori (vt tabel 7). 41-st majanduslikult mitteaktiivsest noorest suurema osa moodustasid rasedus- või lapsehoolduspuhkusel viibijad (61%, n=25), ülejäänud märkisid ankeeti, et nad on kodused (39%, n=16).

Tabel 7: Vastajate sotsiaalne staatus.

Staatus	n	%
õpilane	377	30,5
töötav õpilane	38	3,0
üliõpilane, kraadiõppur	376	30,4
töötav üliõpilane, kraadiõppur	170	13,8
palgatöötaja, ettevõtja	212	17,2
töötu	22	1,8
majanduslikult mitteaktiivne	41	3,3
KOKKU	1236	100,0
staatus märkimata	8	

Sugude lõikes on andmeid raske võrrelda, sest valimid on väga erineva suurusega (mehed = 61 ja naised = 1183). Üldistades saab siiski öelda, et noormeeste hulgas oli rohkem töötavaid noori. Palgatöötajad-ettevõtjad ning töötavad üliõpilased või õpilased moodustasid kokku nende hulgas 46%, naissoost vastajatest 34%. Vaid õppimisega tegelevate üliõpilaste-kraadiõppurite hulk noormeeste hulgas oli mõnevõrra väiksem kui neidude seas (vastavalt 21% ja 31%). Majanduslikult mitteaktiivsete vastajate hulgas ei olnud ühtegi meessoos esindajat (vt joonis 1).

Erinevas vanuses külastajate andmeid jälgides ilmneb, et kõik 11–15-aastased olid õpilased. Valdav enamus ehk 77% 16–19-aastastest olid õpilased (sh töötab samaaegselt 6,5%). Umbes iga kümnes neist oli üliõpilane, vähem kui kümnendik töötas. 20–24-aastastest moodustasid kõige suurema grupi üliõpilased, kraadiõppurid (63%, sh samal ajal töötavad 21%). Neljandik 20–24-aastastest käis ainult tööl (vt joonis 1).

Joonis 1: Vastajate sotsiaalne staatus vanusrühmade lõikes (%).

Keskuste lõikes andmeid vaadates tulid suuremad erinevused esile seoses õpilaste ja üliõpilastega. Õpilaste osakaal oli kõige suurem Paines – 76%. Paide andmetest ei erinenud vaid Rapla (58%) ja Viljandi (64%). Vähem oli õpilasi Tartus (21%) ja Ida-Virumaa keskuses

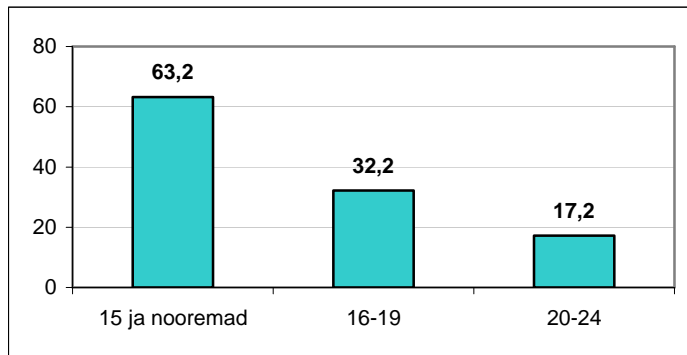
(33%). Üliõpilasi käis kõige enam Tartu keskuses (61%), selle näitaja poolest erines nimetatud keskus kõikidest ülejäänud NNKdest. Vähem oli ülikoolis õppijaid Elvas (10%). Elva keskuse andmetest ei erinenud olulisel määral Paide (15%), Rapla (18%) ja Viljandi (19%).

2.2. Muud andmed

Esma- ja korduvkülastajad

Kolmveerand kõikidest vastanutest olid korduvkülastajad – 76%. Esmakordselt keskust väisanud noored moodustasid 24%. Võrreldes 2002. aastaga ei ole see proportsioon muutunud. 2007. aasta andmetel oli hakanud NNKsse pöörduma rohkem noormehi. 56% meessoost vastanutest külastas keskust esmakordselt, naissoo esindajate puhul oli see näitaja 23%.

Nooremate vastanute hulgas oli esmakülastajaid oluliselt rohkem kui vanemate vastajate hulgas – see oli ka ootuspärane. 20–24-aastaste grupis oli kõige enam korduvkülastajaid. Joonisel 2 on näidatud esmakülastajate osakaal vanusrühmade lõikes.

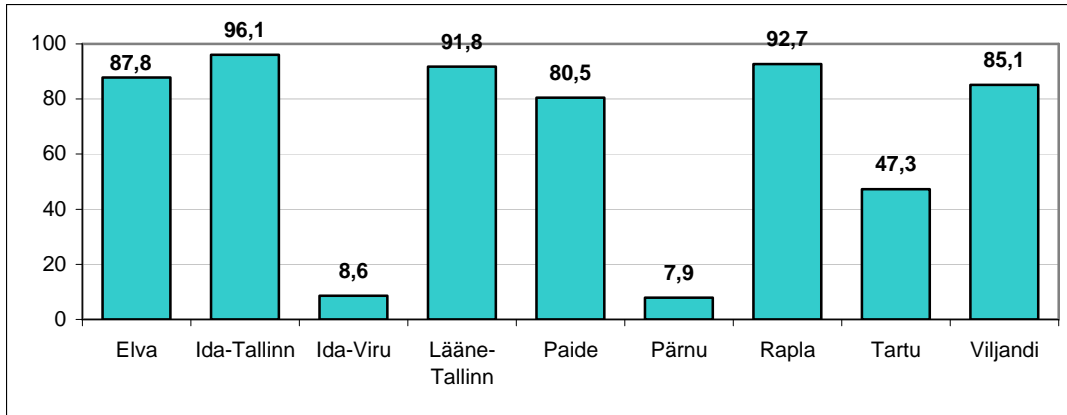
Joonis 2: Esmakülastajate osakaal vanusrühmade lõikes (%).

Võrreldes eestlastega oli muust rahvusest vastajate seas esmakülastajaid mõnevõrra rohkem – vastavalt 23% ja 30%.

Keskuste lõikes olid andmed üsna ühtlased. Vaid võrreldes Raplaga oli Pärnu ja Tartu klientide hulgas oluliselt vähem esmakülastajaid. Raplas oli esmakordselt NNKd külastanud kliente 39%, Pärnus 15% ning Tartus 18%.

Visiidi ette registreerimine

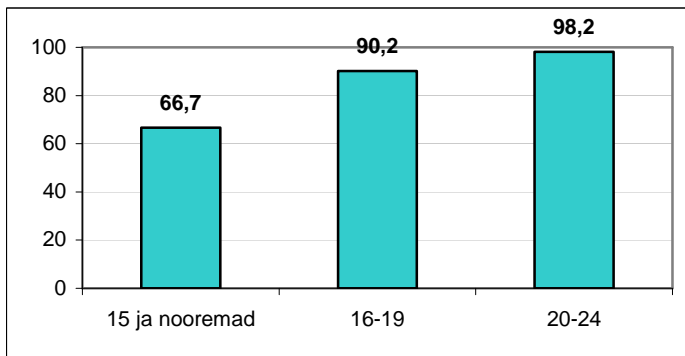
2/3 vastajatest (65%) oli oma visiidi aja ette registreerinud. Võrreldes naistega olid mehed enam registreerinud oma visiidi aega ette – vastavalt 64% ja 85%. Kõige noorema vanusrühma esindajad olid sagedamini oma visiidist keskust teavitanud – 84% 15-aastastest ja noorematest registreeris ennast eelnevalt. 16–19-aastaste seas oli see näitaja 63% ja 20–24-aastaste hulgas 64%. Esmakordselt keskust külastanud vastajate hulgas registreeris aja eelnevalt 75%, korduvkülastajatest 62%. Võrreldes teiste keskustega oli oluliselt vähem etteregistreerijaid Pärnu ja Ida-Virumaa keskustes – vähem kui kümnendik. Ülejäänud NNKdest eristus ka Tartu, kus eelnevalt oli oma visiidi ette registreerinud umbes pool vastajatest (vt joonis 3).

Joonis 3: Külastajad, kes on registreerinud oma visiidi aja ette, keskuste lõikes (%).

Seksuaalvahekorra kogemus

Ankeedile vastanutest 94% omas seksuaalvahekorra kogemust. Seksuaalvahekorras ei ole olnud oma elu jooksul 4% ning küsimusele ei soovinud vastata 2% vastajatest. Võrreldes meestega oli naissoost vastajate hulgas enam seksuaalvahekorra kogemuse omajaid – vastavalt – 86% ja 95%. 15-aastaste ja nooremate hulgas oli seksuaalvahekorras olnuid 2/3, ülejäänud vanusrühmades oli neid 90% ja rohkem (vt joonis 4). Võrreldes muust rahvusest noortega oli eestlaste seas enam seksuaalvahekorra kogemuse omajaid – vastavalt 90% ja 95%. Madalaima haridustasemega noorte hulgas oli seksuaalvahekorras olnud 85%, kahes ülejäänud haridusgrupis oli neid üle 90% (2. tase – 96% ja 3. tase – 98%). Esmakülastajatest vastajatest omas seksuaalvahekorra kogemust 87%, kordvükülastajatest 97%.

Joonis 4: Külastajad, kes on olnud seksuaalvahekorras, vanusrühmade lõikes (%).

Keskuste vahel statistiliselt olulisi erinevusi seksuaalvahekorras olnute osas esile ei tulnud.

3. Informatsiooniallikad noorte nõustamiskeskuste kohta

Kolmas peatükk kajastab informatsiooniallikaid, kust noored said keskuste kohta teavet. Eraldi küsiti andmeid kõige esimese infoallika kohta ning inimeste kohta, kelle soovitusel nad tulid keskusesse visiidile, mille käigus täideti ankeet.

3.1. Esmane informatsiooniallikas

Kõige sagedamini (umbes kolmandikul juhtudest) said vastajad esmast teavet keskuste kohta sõpradelt. Ligi viiendik vastajatest oli saanud teavet koolist (kas õpetajalt, kooliarstilt või -õelt). Umbes iga kümnes sai NNKde olemasolust teada internetist või mõnelt täiskasvanud pereliikmelt. Väikseimal määral olid keskuste osas infoallikana toimunud täiskasvanud väljaspool pereringi ja ajakirjandus.

NNKs toimunud loengul oli NNKde kohta esmakordselt teavet saanud vaid 2,4% vastanutest. Nii madalat protsenti võib seletada asjaoluga, et noored olid juba enne NNKsse loengule tulemist saanud sellekohast teavet muudest allikatest (nt õpetajalt, kes loengu tellis vm) (vt tabel 8).

Tabel 8: Esmane infoallikas teabe saamiseks keskuste kohta.

Infoallikas	n	%
kool (õpetaja, kooliarst, õde)	209	16,9
kool (kooliväline lektor)	60	4,9
sõbrad	458	37,1
õde või vend	59	4,7
lapsevanem või mõni teine täiskasvanud pereliige	128	10,3
teised täiskasvanud	15	2,2
ajakirjandus (sh ka TV, raadio)	27	1,2
arst (va kooliarst)	77	6,2
internet	145	11,7
NNK-s toimunud loeng	29	2,4
muu	29	2,4
KOKKU	1235	100,0
infoallikas märkimata	9	

Muude esmaste infoallikatena nimetati veel: tüdruk- või poiss-sõber (n=5), noortekekeskus (n=4), naistekliinik, günekoloogia osakond (n=3), ise avastasin juhuslikult möödudes (n=3), reklaamsilt, samas majas asuv registratuur, sugulane, infotelefon, infovoldik, kodu, hobikoolis toimunud loeng, ülikoolis toimunud loeng. 4 vastajat märkis, et ei mäleta, kust nad said esmakordselt teada keskuse olemasolust.

Kaks küsitlusaastat (2002 ja 2007) ei ole selles küsimuses küll üks ühele võrreldavad (2007. aastal lisati loetellu kool (kooliväline lektor) ja NNKs toimunud loeng), kuid mõningaid muutusi võib siiski täheldada. Võrreldes 2002. aastaga oli vähenenud sõprade ja ajakirjanduse tähtsus infoallikatena, suurenenud oli aga täiskasvanud pereliikmete ja interneti tähtsus. 2002. aastal märkis esmase infoallikana sõpru 56% (2007. aastal 38%), ajakirjandust 7% (2007. aastal 2%), pereliikmeid 6% (2007. aastal 10%) ja internetti 3% (2007. aastal 12%).

Vanusrühmade lõikes tuli erinevus esile seoses sõprade, pereliikme ning internetiga. Vanuse kasvades muutusid sõbrad üha tähtsamaks infoallikaks. 15-aastastest ja noorematest nimetas sõpru esmase teabeallikana 11%, 16–19-aastastest 32% ja 20–24-aastastest 42%. See on

seotud ilmselt asjaoluga, et üldiselt on sõprade osatähtsus infoallikatena vähenenud (vt võrdlus 2002. aastaga) ning vanemate vastajate esmakordne keskuse külastus on jäänud varasemasse ajaperioodi (seda võib oletada esmakülastajate määra vähenemisest nende seas, vt joonis 2). 20–24-aastastest 7% oli saanud teavet NNKde olemasolust mõnelt täiskasvanud pereliikmelt, samas 15-aastastest ja noorematest oli neilt saanud infot 23% ja 16–19-aastastest 15%. Võrreldes kahe vanema grupiga oli internet infoallikana oluliselt tähtsam 15-aastaste ja nooremate klientide jaoks, 25% neist märkis seda esmase teabeallikana. 16–19-aastaste seas oli see näitaja 9% ja 20–24-aastaste puhul 12%.

Rahvusrühmade lõikes tuli esile rohkem erinevusi infoallikates. Võrreldes muust rahvusest vastanutega oli eestlaste seas rohkem neid, kes olid saanud teavet NNK olemasolu kohta koolist (kas õpetajalt, kooliarstilt või -õelt), ajakirjandusest ja internetist. Vastupidiselt oli aga muust rahvusest noorte seas enam neid, kes olid saanud infot kooliväliselt lektorilt, õelt-vennalt, ning arstilt väljaspool kooli (vt tabel 9).

Tabel 9: Esmane infoallikas teabe saamiseks keskuste kohta rahvusrühmade lõikes.

Infoallikas	eestlane		mitte-eestlane	
	n	%	n	%
kool (õpetaja, kooliarst, õde)	179	18,1	31	12,5
kool (kooliväline lektor)	32	3,2	28	11,3
sõbrad	366	37,1	92	37,1
õde või vend	40	4,1	19	7,7
lapsevanem või mõni teine täiskasvanud pereliige	100	10,1	27	10,9
teised täiskasvanud	9	0,9	6	2,4
ajakirjandus (sh ka TV, raadio)	27	2,7	1	0,4
arst (va kooliarst)	52	5,3	25	10,1
internet	136	13,8	9	3,6
NNK-s toimunud loeng	25	2,5	4	1,6
muu	22	2,2	6	2,4
KOKKU	988	100,0	248	100,
infoallikas märkimata	8			

Haridustasemeti tulid erinevused esile seoses kooli, sõprade ja pereliikmega. Madalaima haridustasemega vastanute jaoks oli kool (õpetaja, kooliarsti või -õde) ning täiskasvanud pereliikmed tähtsamad infoallikad kui kõrgeima haridustasemega noorte jaoks. Madalama haridustasemega vastajatest märkis kooli 21% ning pereliikmeid 17%, kõrgeima haridusega külastajate näitajad olid vastavalt 15% ja 5% (keskmise haridustasemega vastajate puhul 17% ja 12%). Võrreldes kahe kõrgema haridusgrupiga oli madalama haridustasemega noorte jaoks vähem olulised sõbrad kui infoallikad NNK kohta teabe saamiseks. 1. taseme gruppi kuulujatest märkis neid 27%, 2. taseme grupist 42% ja 3. tasemega grupist 41%.

Erinevate keskuste vastajate jaoks oli tähtsaimad infoallikad järgmised:

- kool (õpetaja, kooliarst või -õde) – Elvas (24%) ja Viljandis (26%), mõlemas keskuses olid veel võrdväärse tähtsusega täiskasvanud pereliikmed (vastavalt 22% ja 23%);
- sõbrad – Ida-Tallinnas (37%), Ida-Virumaal (43%), Lääne-Tallinnas (33%), Pärnus (42%), Raplas (26%), Tartus (48%); Rapla klientide jaoks olid samaväärse tähtsusega veel kool (23%) ja täiskasvanud pereliikmed (21%);
- täiskasvanud pereliikmed – Paldiskis (37%).

3.2. Inimesed, kes soovitasid visiiti keskusesse

Küsimusele „Kelle soovitusel Sa tulid täna vastuvõtule?“ vastas valdav enamus, et keegi ei soovitanud, tulin ise. Juhul, kui keegi soovitas külastust keskusesse, tegi seda kõige sagedamini sõber või partner (vt tabel 10).

Tabel 10: Inimesed, kes soovitasid visiiti keskusesse.

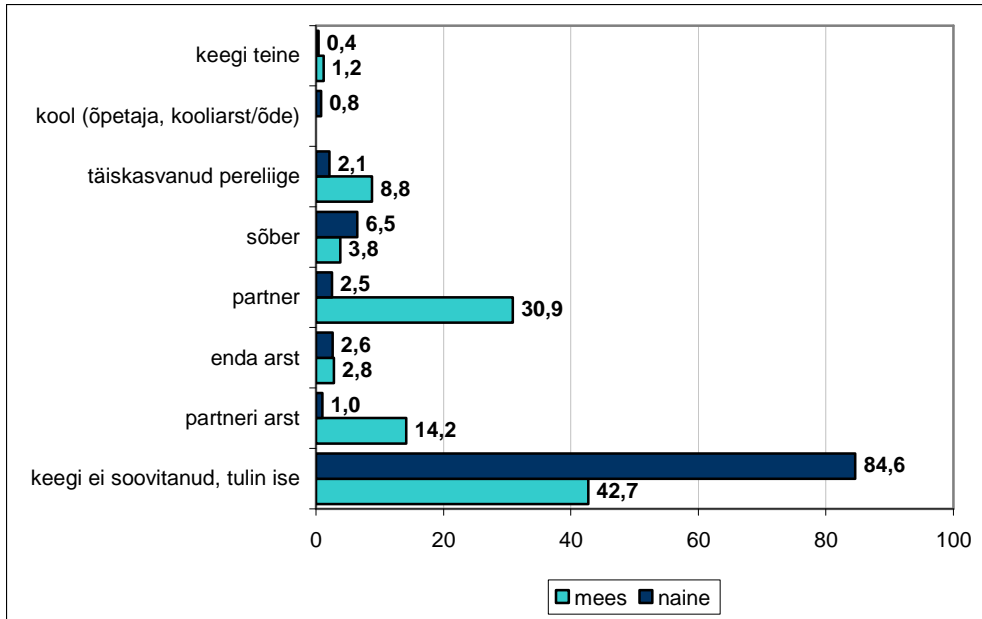
Soovitaja	n	%
keegi ei soovitanud, tulin ise	1024	82,5
partneri arst	20	1,6
enda arst (nt perearst, naistearst)	32	2,6
partner	48	3,9
sõber	79	6,4
täiskasvanud pereliige	30	2,4
kool (õpetaja, kooliarst või -õde)	9	0,7
keegi teine	5	0,4

Teiste soovitajatena nimetati veel õde (n=5), sugulast ja täiskasvanut.

Võrreldes meessoost vastajatega oli naiste seas oluliselt rohkem neid, kes tulid visiidile oma algatusel. Meeste hulgas oli aga enam neid, kes tulid partneri arsti või partneri soovitusel (vt joonis 5).

Vanuse kasvades suurenes vastajate hulk, kes tulid visiidile ise ilma teiste soovitusteta – 15-aastastest ja noorematest 58%, 16–19-aastastest 75% ja 20–24-aastastest 88% ning vähenes nende osakaal, kes tulid keskusesse täiskasvanud pereliikme soovitusel – 15-aastastest ja noorematest 20%, 16–19-aastastest 4% ja 20–24-aastastest vähem kui 1%. Lisaks tuli kahe vanema vanusrühma vahel esile erinevus seoses sõbrast soovitajaga, 16–19-aastastest märkis seda vastust 11% ning 20–24-aastastest 4% (15-aastaste ja nooremate näitaja on 5%).

Võrreldes eestlastega oli muust rahvusest vastajate hulgas vähem neid, kes tulid keskusesse oma algatusel (vastavalt 85% ja 71%) ning rohkem neid, kellele andis soovituse sõber (vastavalt 5% ja 14%).

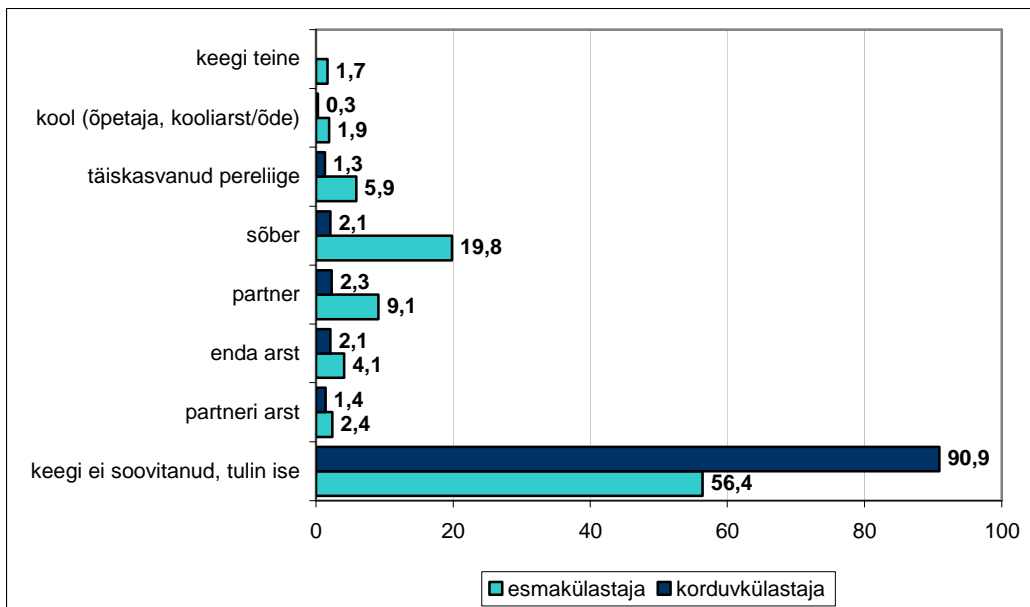

Joonis 5: Inimesed, kes soovitasid visiiti keskusesse, sugude lõikes (%).

Madalaima haridustasemega noored erinesid kahest kõrgema haridusega vastajatest selle poolest, et nende hulgas oli vähem omal soovil tulijaid (1. tase – 70%, 2. tase – 87% ja 3. tase – 88%) ning rohkem sõbra (1. tase – 11%, 2. tase – 6% ja 3. tase – 4%) või täiskasvanud pereliikme (1. tase – 7%, 2. tase – 1% ja 3. tase – vähem kui 1%) soovitusel keskust väisanuid.

Võrreldes korduvkülastajatega oli esmaklientide hulgas vähem neid, kes tulid keskusesse ise ilma soovitatateta, rohkem aga partneri, sõbra või täiskasvanud pereliikme soovitusel NNKd külastanud (vt joonis 6).

Keskuste lõikes statistiliselt olulisi erinevusi antud näitaja osas esile ei tulnud.

Joonis 6: Inimesed, kes soovitasid visiiti keskusesse, kliendi tüüpide lõikes (%).

4. Noorte nõustamiskeskustesse pöördumise põhjused

Neljas peatükk annab ülevaate põhjustest, miks pöörduti NNKsse. Ankeedis oli välja toodud 18 põhjust, mille hulgast vastajatel paluti ära märkida kõik põhjused, miks nad tulid viimasele visiidile (mille käigus täideti ankeet). Lisaks oli neil võimalus märkida ka muid põhjuseid.

Pooltel vastajatest oli visiidi põhjus seotud rasestumisvastaste vahenditega. Enamasti sooviti retsepti uuendada (36% kõikidest vastajatest) või saada nõuandeid antud teemal (15%). Iga kolmas vastaja oli tulnud lihtsalt arsti kontrolli. Vastajate hulgas oli võrdselt neid, kes olid NNKsse pöördunud seksuaalelu, menstruatsiooni, erinevate seksuaalsel teel levivate haiguste (edaspidi STLH) ning rasedusega seotud küsimuste ja/või probleemidega - umbes kümnendik märkis neid pöördumise põhjuseid (vt tabel 11).

Ankeedis oli ühe põhjusena ära toodud ka „küsimused homo-, bi- ja heteroseksuaalsuse kohta“, kuid ükski valimisse sattunud vastaja nimetatud põhjust ei märkinud.

Tabel 11: Noorte nõustamiskeskusesse pöördumise põhjused.

Põhjus	n	%
küsimused keha ja arengu kohta	30	2,5
suhted vanematega	6	0,4
suhted vastassugupoolega ja/või partneriga	34	2,8
seksuaalelu alustamisega seotud küsimused ja/või probleemid	26	2,1
seksuaalelu elamisega seotud küsimused	137	11,1
menstruatsiooniga seotud küsimused	161	13,0
nõuanded rasestumisvastaste meetodite kohta	186	15,0
rasestumisvastase vahendi retsepti uuendamine	442	35,7
raseduse kindlakstegemine	56	4,5
keskuses rasedusega arvel olemine	14	1,2
soov katkestada rasedus	23	1,9
partneril on diagnoositud STLH	15	1,2
kahtlus, et on STLH, sest on kaebused	57	4,6
kahtlus, et on STLH, kuigi kaebusi ei ole	51	4,1
STLH ravi	33	2,6
seksuaalvägivalda pärast	3	0,2
lihtsalt arsti kontroll	436	35,2
muu põhjus	71	5,8

Lisaks nimetati pöördumise põhjustena veel:

- tupeseene kahtlus või ravi (n=9);
- sõbrale toeks (n=5);
- kaebused (n=4);
- järelkontroll (n=4);
- analüüsi tulemuste teada saamine (n=4);
- tutvumine (n=3);
- bakteriaalse vaginooosi kahtlus või ravi (n=3);
- haigus (n=2);
- analüüside tegemine (n=2);
- aja broneerimine (n=2);
- õppimis- ja käitumisraskused (n=2);
- abordijärgne kontroll;
- sünnitusjärgne kontroll;
- küsimused raseduse kohta;
- probleem rasedusega;

- soov rasestuda;
- depressioon;
- uneprobleemid;
- ärevushäire;
- hingerahu saamine;
- psühholoogi vastuvõtt;
- kontroll, kas tsüst on paranenud;
- kontroll pärast õnnetust;
- põletiku tõttu nõu küsimine ja retsepti saamine;
- munasarja põletik ning muud uuringud;
- kahtlus, et on mõni haigus, mis ei ole STLH;
- korduvvisiit seoses streptokokk bakteriga;
- saatekirja saamine kolposkoopia läbiviimiseks;
- saatekirja saamine;
- ravimi retsepti saamiseks;
- soov saada teada, kas mõni STLH põhjustab neeruvaagna põletikku;
- küsimused emakakaela vähi kohta;
- küsimused ureaplasmoosi kohta;
- ultraheli;
- kõhuvalu;
- rinnavalud.

2002. ja 2007. aastate võrdlust antud küsimuses ei olnud võimalik täpselt läbi viia. Käesolevas uurimuses muudeti mõnevõrra põhjuste järjekorda (pika loetelu puhul võib see olla erinevuste tekkimise põhjuseks), sõnastust ning mõned põhjused lisati või jäeti välja. Üldiselt saab aga öelda, et pöördumise põhjused ei ole viie aasta jooksul muutunud.

Et vastajatest moodustasid valdava enamuse naissoo esindajad, siis kajastas eelpool kirjeldatu pigem naiste keskustesse pöördumise põhjuseid. Meessoost vastajate NNKsse pöördumise põhjused on näidatud tabelis 12. Noormeestest 39% oli keskustesse pöördunud erinevate STLHga seotud küsimuste/probleemide tõttu. Sagedamini olid neil kahtlused, et nad on nakatunud mõnda STLHsse (14% seetõttu, et olid kaebused ning 13% hoolimata sellest, et neil kaebuseid ei olnud). Rohkem kui viiendik oli tulnud lihtsalt arsti kontrolli. Vähem kui viiendik oli tulnud NNKsse sooviga saada nõu seotuna suhetega vastassugupoole ja/või partneriga ning seksuaalelu elamisega (vt tabel 12).

Tabel 12: Meessoost vastajate noorte nõustamiskeskusesse pöördumise põhjused (kaalumata andmed).

Põhjus	n	%
küsimused keha ja arengu kohta	3	5,4
suhted vanematega	4	7,1
suhted vastassugupoolega ja/või partneriga	9	16,1
seksuaalelu alustamisega seotud küsimused ja/või probleemid	1	1,8
seksuaalelu elamisega seotud küsimused	7	12,5
nõuanded rasestumisvastaste meetodite kohta	2	3,6
partneril on diagnoositud STLH	4	7,1
kahtlus, et on STLH, sest on kaebused	8	14,3
kahtlus, et on STLH, kuigi kaebusi ei ole	7	12,5
STLH ravi	3	5,4
seksuaalvägivalla pärast	1	1,8
lihtsalt arsti kontroll	15	26,8
muu põhjus	7	12,5

Vanusrühmade lõikes pöördumise põhjuseid analüüsid ilmnesid järgmised erinevused (vt tabel 13):

- küsimused keha arengu kohta - võrreldes kahe noorema vanusgrupiga oli see 20–24-aastastele vähem tähtis pöördumise põhjus;
- seksuaalelu alustamisega seotud küsimused ja/või probleemid – vanuse kasvades muutus see pöördumise põhjus vähem oluliseks;
- menstruatsiooniga seotud küsimused – 15-aastaste ja nooremate grupis oli see järjekorras teine pöördumise põhjus, seevastu oli see oluliselt vähem tähtis 20–24-aastastele;
- nõuanded rasestumisvastaste meetodite kohta – 16–19-aastaste grupis oli see kolmas pöördumise põhjus, seevastu oli see oluliselt vähem tähtis 20–24-aastastele;
- rasedusega seotud põhjused – 15-aastased ja nooremad olid pöördunud keskusesse rasedustesti tegemise eesmärgil, kahes vanemas vanusrühmas oli ka neid, kes olid NNK-des rasedusega arvel või soovisid rasedust katkestada;
- STLHga seotud põhjused – võrreldes noorimate vastajatega oli neil põhjustel (enamasti STLH kahtlusega) keskusesse pöördujaid rohkem 20–24-aastaste seas;
- lihtsalt arsti kontroll – vanuse kasvades muutus see põhjus järjest olulisemaks.

Tabel 13: Noorte nõustamiskeskusesse pöördumise põhjused vanusrühmade lõikes.

Põhjus	15-aastased ja nooremad		16–19-aastased		20–24-aastased	
	n	%	n	%	n	%
küsimused keha ja arengu kohta	6	9,9	17	4,2	8	1,0
suhted vanematega	2	4,3	3	0,8	-	-
suhted vastassugupoolega ja/või partneriga	1	1,8	17	4,2	16	2,1
seksuaalelu alustamisega seotud küsimused ja/või probleemid	8	13,5	12	3,1	6	0,8
seksuaalelu elamisega seotud küsimused	4	7,6	54	13,5	80	10,1
menstruatsiooniga seotud küsimused	14	24,4	53	13,3	94	12,0
nõuanded rasestumisvastaste meetodite kohta	9	14,9	91	23,0	86	11,0
rasestumisvastase vahendi retsepti uuendamine	19	32,7	129	32,5	295	37,5
raseduse kindlakstegemine	3	4,4	20	5,0	33	4,2
keskuses/kabinetis rasedusega arvel olemine	-	-	7	1,8	7	0,9
soov katkestada rasedus	-	-	11	2,9	12	1,5
partneril on diagnoositud STLH	-	-	4	0,9	11	1,4
kahtlus, et on STLH, sest on kaebused	1	1,8	16	4,0	40	5,1
kahtlus, et on STLH, kuigi kaebusi ei ole	1	1,8	9	2,2	41	5,2
STLH ravi	1	1,8	13	3,2	19	2,4
seksuaalvägivalla pärast	-	-	3	0,7	-	-
lihtsalt arsti kontroll	7	11,5	106	26,7	323	41,2
muu põhjus	4	7,4	18	4,4	50	6,3

Eestlaste ja muust rahvusest vastajate vahel tulid esile mõned erinevused. Suurim erinevus oli seotud rasestumisvastase vahendi retsepti uuendamisega. Võrreldes muust rahvusest noortega olid eestlased oluliselt enam sellel põhjusele NNKsse pöördunud (vastavalt 15% ja 41%). Seksuaaleluga seotud põhjustel oli suurem hulk mitte-eestlasi keskustesse pöördunud. Nendest 6% märkis põhjusena seksuaalelu alustamisega seotud küsimused ja/või probleemid ning 23% seksuaalelu elamisega seotud küsimused. Eestlastest nimetas neid vastavalt 1% ja 8%. Samuti

oli raseduse kindlaksmääramine muust rahvusest noorte seas sagedasem põhjus NNKsse pöördumiseks kui eestlastel – vastavalt 7% ja 4%.

Haridustasemeti selgub, et haridustaseme kasvades suurenes klientide hulk, kes pöördusid NNKsse lihtsalt arsti kontrollile (vt tabel 14).

Tabel 14: Noorte nõustamiskeskusesse pöördumise põhjused haridustaseme lõikes.

Põhjus	1. tase		2. tase		3. tase	
	n	%	n	%	n	%
küsimused keha ja arengu kohta	18	5,4	6	1,9	7	1,1
suhted vanematega	4	1,3	-	-	1	0,1
suhted vastassugupoolega ja/või partneriga	17	5,1	7	2,4	9	1,6
seksuaalelu alustamisega seotud küsimused ja/või probleemid	22	6,7	1	0,2	3	0,5
seksuaalelu elamisega seotud küsimused	48	14,3	35	11,2	55	9,3
menstruatsiooniga seotud küsimused	47	14,1	43	14,1	69	11,7
nõuanded rasestumisvastaste meetodite kohta	76	22,9	40	13,1	70	11,8
rasestumisvastase vahendi retsepti uuendamine	107	32,1	110	35,7	226	38,3
raseduse kindlakstegemine	12	3,5	17	5,5	27	4,6
keskuses/kabinetis rasedusega arvel olemine	7	2,1	2	0,6	5	0,9
soov katkestada rasedus	7	2,2	13	4,2	3	0,6
partneril on diagnoositud STLH	-	-	5	1,5	7	1,3
kahtlus, et on STLH, sest on kaebused	9	2,7	19	6,1	29	4,9
kahtlus, et on STLH, kuigi kaebusi ei ole	7	2,1	11	3,6	32	5,5
STLH ravi	3	0,9	18	5,8	12	2,0
seksuaalvägivalla pärast	1	0,3	-	-	2	0,3
lihtsalt arsti kontroll	80	24,2	104	33,8	245	41,6
muu põhjus	15	4,6	16	5,1	39	6,6

5. Rahulolu noorte nõustamiskeskustega

Viiendas peatükis kajastatakse vastajate hinnanguid NNKle üldiselt, pakutavatele erinevatele teenustele ning teenindusega seotud aspektidele. Erinevatele teenuse aspektidele – teenuse kättesaadavus, ruumid, töökorraldus, töötajad ja visiit – kokkuvõtva hinnangu esitamiseks on moodustatud skoorid, mille arvutamisel on võetud arvesse need vastajad, kes märkisid hinnangu kõikidele komponentidele.

5.1. Üldine rahulolu noorte nõustamiskeskustega

Vastajate arvamusest ülevaate saamiseks paluti neil hinnata üldist rahulolu 4-pallisel skaalal (1-ei ole üldse rahul, 2-pigem ei ole rahul, 3-üsna rahul, 4-väga rahul). Sellisel skaalal on keskmiseks hinnanguks 2,5. Mida kõrgem on keskmine hinnang, seda enam ollakse keskusega rahul.

Üldine rahulolu NNKga oli väga kõrge, keskmine hinnang 3,78. Protsentuaalselt on hinnangute jagunemine näidatud tabelis 15.

Tabel 15: Üldine hinnang noorte nõustamiskeskustele.

Hinnang	n	%
ei ole üldse rahul	3	0,2
pigem ei ole rahul	7	0,6
üsna rahul	256	20,6
väga rahul	975	78,6
KOKKU	1241	100,0
hinnang märkimata	3	

Kõige vähem oli üldiselt keskustega rahul 16–19-aastased, oluline erinevus tuleb esile võrreldes 20–24-aastastega. Eri vanusrühmade vastajate keskmised hinnangud olid järgmised: 15-aastased ja nooremad – 3,79, 16–19-aastased – 3,73 ja 20–24-aastased 3,80. Võrreldes muust rahvusest noortega oli eestlaste üldise rahulolu tase kõrgem, keskmised hinnangud vastavalt 3,57 ja 3,83. Esmakülastajatest vastajad olid mõnevõrra rahulolevamad kui korduvkülastajad - keskmised hinnangud vastavalt 3,80 ja 3,73.

Keskuste võrdlemisel ilmneb, et kõrgeim oli üldine rahulolu tase Tartu keskuse vastajate hulgas. Neist ei erine olulisel määral vaid Rapla ja Viljandi keskuste vastajate hinnangud. Suhteliselt madalamaid hinnanguid olid rohkem andnud Elva, Ida-Tallinna ja Ida-Virumaa keskuste vastajad (vt tabel 16).

Tabel 16: Keskmine hinnang noorte nõustamiskeskustele üldiselt.

Keskus	keskmine hinnang
Elva	3,66
Ida-Tallinn	3,63
Ida-Virumaa	3,63
Lääne-Tallinn	3,81
Paide	3,76
Pärnu	3,75
Rapla	3,90
Tartu	3,92
Viljandi	3,82

5.2. Rahulolu erinevate teenustega

Vastajatele pakuti hindamiseks kaheksa erinevat NNKs pakutavat teenust, selleks kasutati 5-pallist skaalat (0-ei ole seda teenust saanud, 1-ei ole üldse rahul, 2-pigem ei ole rahul, 3-üsna rahul, 4-väga rahul). Järgnevas analüüsis on arvestatud ainult nende vastajatega, kes märkisid ühe või teise teenuse kohta konkreetse hinnangu. Sellisel skaalal on keskmiseks hinnanguks 2,5. Mida kõrgem on keskmine hinnang, seda enam ollakse teenustega rahul. Hinnanguid paluti küsitlusele eelnenud kahe aasta kohta.

Kõiki teenuseid on hinnatud keskmisest tasemest kõrgemaks, kuid kõige enam olid vastajad rahul teenusega, mis oli seotud rasestumisvastase nõuande ja/või retsepti väljakirjutamisega – keskmine hinnang 3,84, sellele järgnes arsti läbivaatus – keskmine hinnang 3,77. Ülejäänud teenustest mõnevõrra madalamalt on hinnatud nõustamist kodulehel – keskmine hinnang 3,48, erinevus hinnangutes ei tule esile vaid võrreldes psühholoogi vastuvõtu ja keskkuses loengul käimisega (vt tabel 17). Antud küsimuse vastusvariantide protsentuaalne jaotus on näidatud lisa 1.

Tabel 17: Hinnangu andnud vastajad ja keskmine hinnang keskuste poolt pakutavatele teenustele.

Teenus	hinnangu andnud kliendid		keskmine hinnang
	n	% valimist	
seksuaalsuse, suhete vms teemaline nõustamine	348	27,9	3,63
rasestumisvastane nõuande ja/või retsepti väljakirjutamine	947	76,1	3,84
arsti läbivaatus	913	73,4	3,77
STLH-de/ HIVi teemaline nõustamine ja/ või testimine	425	34,2	3,67
psühholoogi vastuvõtt	100	8,0	3,54
keskkuses seksuaalhariduslikul loengul osalemine	96	7,7	3,57
nõustamine telefoni teel	264	21,2	3,63
nõustamine kodulehel www.amor.ee	232	18,6	3,48

Vastajad lisasid ankeedis olnud loetelule järgmisi teenuseid ja hinnanguid:

- raseduse katkestamisega seotud nõustamine, läbivaatus jm (n=9, kõik märkisid hinnanguks „4“)
- konsultatsioon (n=2, mõlemad märkisid hinnanguks „4“);
- esmane nõustamine positiivse rasedustesti korral (1 inimene märkis hinnanguks „4“);
- kohene abi, kui teatakse, et midagi on viga/halvasti (1 inimene märkis hinnanguks „2“);
- munasarja põletiku diagnoos ja ravi (1 inimene märkis hinnanguks „4“);
- saatekirja väljastamine (1 inimene märkis hinnanguks „4“);
- seljavalu uuring (1 inimene märkis hinnanguks „2“).

Sugudevahelist võrdlust ei ole võimalik teostada, sest noormeeste arv valimis ning vastavale teenusele hinnangut andnute arv nende seas on väike esindusliku analüüsi läbiviimiseks. Meessoost vastajate andmed on näidatud tabelis 18. Sealt nähtub, et noormehed olid enam hinnanguid andnud teenustele, mis olid seotud arsti läbivaatuse ning STLH/HIV teemalise nõustamise ja/või testimisega.

Tabel 18: Hinnangu andnud meessoost vastajad ja keskmine hinnang keskuste poolt pakutavatele teenustele (kaalumata andmed).

Teenus	hinnangu andnud kliendid		keskmine hinnang
	n	% meessoost vastajatest	
seksuaalsuse, suhete vms teemaline nõustamine	16	27,6	3,56
rasestumisvastane nõuanne ja/või retsepti väljakirjutamine	7	12,1	3,86
arsti läbivaatus	28	48,3	3,75
STLH-de/ HIVi teemaline nõustamine ja/ või testimine	20	34,5	3,55
psühholoogi vastuvõtt	8	13,8	3,75
keskuses seksuaalhariduslikul loengul osalemine	1	1,7	3,00
nõustamine telefoni teel	6	10,3	3,67
nõustamine kodulehel www.amor.ee	5	8,6	3,20

Vanusrühmade vahelist võrdlust saab teostada kahes vanemas (16–19, 20–24 aastased) grupis. 15-aastaste ja nooremate arv valimis ning nendest vastavale teenusele hinnanguid andnute arv on esindusliku analüüsi teostamiseks liiga väike. Kahe vanema vanusrühma hinnangutes tulevad erinevused esile kahe teenusega seoses. Võrreldes 16–19-aastastega on 20–24-aastased kõrgemalt hinnanud seksuaalsuse, suhete vms teemalist nõustamist (keskmised hinnangud vastavalt 3,53 ja 3,72) ning STLH/HIV teemalist nõustamist ja/või testimist (keskmised hinnangud vastavalt 3,55 ja 3,74).

Rahvusrühmades ei ole võimalik võrrelda psühholoogi vastuvõtu ja keskuses loengul käimisega seotud teenuseid, sest muust rahvusest noorte hulgas oli vähe neid, kes olid seda teenust saanud või andnud hinnanguid nendele teenustele. Kõikide ülejäänud teenuste puhul tulid esile erinevused eestlaste ja muust rahvusest noorte hinnangutes. Võrreldes mitte-eestlastega olid eesti rahvusest vastajad nende teenustega rohkem rahul. Suurimad erinevused tulid esile seoses nõustamisega telefoni teel ning STLH/HIV teemalise nõustamise ja/või testimisega (vt tabel 19).

Tabel 19: Keskmine hinnang keskuste poolt pakutavatele teenustele rahvusrühmade lõikes.

Teenus	eestlane	mitte-eestlane
seksuaalsuse, suhete vms teemaline nõustamine	3,68	3,46
rasestumisvastane nõuanne ja/või retsepti väljakirjutamine	3,89	3,60
arsti läbivaatus	3,79	3,71
STLH-de/ HIVi teemaline nõustamine ja/ või testimine	3,73	3,42
nõustamine telefoni teel	3,71	3,39
nõustamine kodulehel www.amor.ee	3,53	3,26

Haridustasemeti tuleb esile üks erinevus seoses arsti läbivaatusega. Võrreldes kahe madalama haridusgrupiga olid seda teenust mõnevõrra kõrgemalt hinnanud kõrgeima haridustasemega noored (keskmised hinnangud: 1. tase – 3,74, 2. tase – 3,74 ja 3. tase – 3,80).

Esma- ja korduvkülastajate hinnangute võrdlust ei ole võimalik läbi viia seoses psühholoogi vastuvõtu, loengute ning telefoni teel nõustamisega, sest esmakülastajatest vastajate hulgas oli

vähe neid, kes olid seda teenust saanud või andnud hinnanguid. Positiivse määrgina ilmneb, et võrreldes esmakülastajatest vastajatega oli kordükülastajate rahulolu kõrgem seoses rasestumisvastase nõustamise ja/või retsepti väljakirjutamise, arsti läbivaatuse ning STLH/HIV teemalise nõustamise ja/või testimisega (vt tabel 20).

Tabel 20: Esmaja kordükülastajatest vastajate keskmine hinnang keskuste poolt pakutavatele teenustele.

<i>Teenus</i>	<i>esmakülastaja</i>	<i>kordükülastaja</i>
seksuaalsuse, suhete vms teemaline nõustamine	3,56	3,65
rasestumisvastane nõuanne ja/või retsepti väljakirjutamine	3,74	3,86
arsti läbivaatus	3,71	3,78
STLH/ HIVi teemaline nõustamine ja/või testimine	3,48	3,71
nõustamine kodulehel www.amor.ee	3,36	3,51

5.3. Rahulolu teeninduse erinevate aspektidega

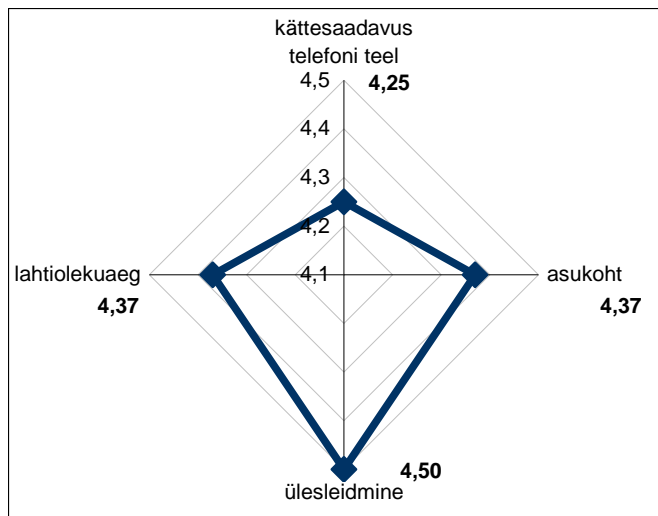
Vastajatel paluti hinnata teeninduse erinevaid külgi 5-pallisel skaalal, kus „1“ väljendas madalaimat ning „5“ kõrgeimat hinnangut. Antud skaalal on keskmine hinnang 3. Mida kõrgem on keskmine hinnang, seda enam ollakse rahul teeninduse erinevate aspektidega. Hinnangut paluti hetkel toimuva külastuskorra kohta. Üldistuste tegemiseks ning erinevate gruppide võrdlemiseks moodustati iga teema kohta eraldi hinnangute skoor. Selle arvutamisel võeti arvesse vaid need vastajad, kes hindasid kõiki antud teema all käsitletud näitajaid.

Rahulolu teenuse kättesaadavusega

Hinnangut teenuse kättesaadavusele analüüsi järgmiste näitajate alusel: keskuse lahtioleku aeg, asukoht, ülesleidmine, telefoni teel kättesaadavus. Nimetatud nelja näitaja põhjal arvutati teenuse kättesaadavuse skoor vahemikus 4–20 (keskmine tase 12) 1185 (95% valimist) vastaja kohta. Mida suurem on skoor, seda kõrgem on rahulolu teenuse kättesaadavusega.

Kõiki kättesaadavusega seotud aspekte on hinnatud keskmisest tasemest kõrgemalt. Kõige enam oldi rahul keskuse ülesleidmisega (st kabinetti on lihtne üles leida). Kõige vähem oldi rahul telefoni teel kättesaadavusega (vt joonis 7). Protsentuaalselt on hinnangud teenuste kättesaadavusega seotud erinevatele aspektidele näidatud lisa 2.

2002. aastaga on võimalik võrrelda hinnanguid telefoni teel kättesaadavusele ning selgub, et kahe uuringuaasta võrdluses ei ole selles osas muutuseid toimunud. 2002. aastal oli keskmine hinnang telefoni teel kättesaadavusele 4,28.

Joonis 7: Keskmine hinnang NNKde teenuse kättesaadavuse erinevatele aspektidele.

Vastavalt arvatatud skoorile oli rahulolu teenuse kättesaadavusega kõrge – keskmine hinnangute skoor oli keskmisest tasemest 5,25 palli võrra kõrgem ehk 17,45.

Teenuse kättesaadavusega seotud rahulolu tasemes tulid erinevused esile haridustasemete lõikes. Võrreldes madalaima ja kõrgeima haridustasemega olid keskmise haridustasemega noored enam rahul teenuse kättesaadavusega (keskmine skoor: 1. tase – 17,52, 2. tase – 17,92, 3. tase – 17,25).

Nende keskuste, mille andmeid oli võimalik analüüsida, lõikes hindasid kõrgeimalt teenuse kättesaadavust Elva keskuse vastajad (keskmine skoor 18,54), olulisel määral erinesid sellest tulemusest Lääne-Tallinna, Pärnu, Tartu ja Viljandi keskuse vastajate hinnangud. Kõige vähem olid teenuse kättesaadavusega rahul Lääne-Tallinna ja Viljandi keskuste vastajad (vastavalt 17,05 ja 17,01) (vt tabel 21).

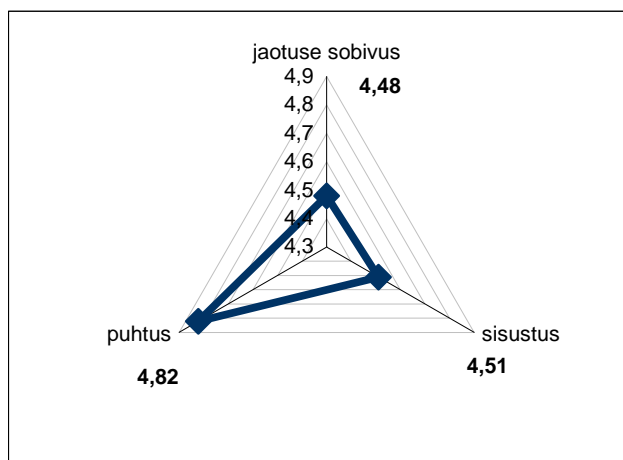
Tabel 21: Keskmine hinnang teenuse kättesaadavusele keskuste/kabinetide lõikes

Keskus/kabinet	keskmine skoor
Elva	18,54
Ida-Tallinn	17,85
Ida-Virumaa	17,82
Lääne-Tallinn	17,05
Paide	17,97
Pärnu	17,66
Rapla	17,93
Tartu	17,42
Viljandi	17,01

Rahulolu keskuse ruumidega

Vastajad hindasid ruumide sisustust, jaotuse sobivust ning puhtust. Nimetatud kolme näitaja põhjal arvutati nn ruumide skoor vahemikus 3–15 (keskmine tase 9) 1196 (96% valimist) vastaja kohta. Mida suurem on skoor, seda enam oldi rahul NNK ruumidega.

Hinnangud ruumidele olid suurel määral üle keskmise taseme. Võrreldes ruumide sisustuse ja jaotuse sobivusega hindasid vastajad kõrgeimalt nende puhtust (vt joonis 8). Protsentuaalselt on hinnangud keskuse ruumidele toodud lisas 3.

Joonis 8: Keskmine hinnang keskuste ruumidele.

Võttes aluseks kolme näitaja põhjal arvutatud skoori oli üldine hinnang ruumidele väga kõrge. Maksimaalsest skoorist (15) jäi keskmise skoori (13,82) väärtusel puudu vaid 1,18 palli.

Soo, vanuse, rahvuse, haridustaseme, esma/korduskülastuse lõikes olid hinnangud ruumidele ühtlased. Mõningal määral ilmnisid erinevused keskuste lõikes. Kõige enam oli NNK ruumidega rahul Ida-Virumaa ja Tartu keskuste vastajad (keskmised skoorid vastavalt 14,21 ja 14,11). Mõnevõrra madalamalt oli ruume hinnanud Elva, Ida-Tallinna, Pärnu ja Viljandi keskuste vastajad (vt tabel 22).

Tabel 22: Keskmine hinnang keskuste ruumidele.

Keskus/kabinet	keskmine skoor
Elva	13,49
Ida-Tallinn	13,37
Ida-Virumaa	14,21
Lääne-Tallinn	13,90
Paide	13,74
Pärnu	13,53
Rapla	13,78
Tartu	14,11
Viljandi	13,26

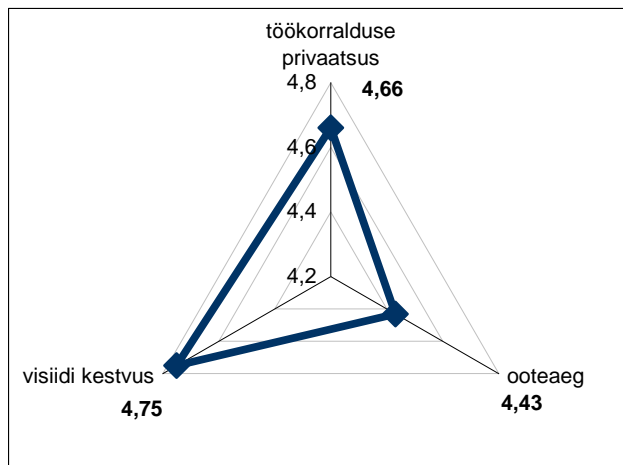
Rahulolu töökorraldusega

Rahulolu töökorraldusega hinnati järgmiste näitajate alusel: töökorralduse privaatsus, ooteaja pikkus enne visiiti ja visiidi aja kestvus. Nende näitajate põhjal arvutati nn töökorralduse skoor

vahemikus 3–15 (keskmine tase 9) 1205 (97% valimist) vastaja kohta. Mida suurem on skoor, seda kõrgem on rahulolu töökorraldusega.

Vastajate hinnangud töökorraldusele olid positiivsed. Kõige enam oldi rahul visiidi kestvusega, vähem aga rahuldus kliente ooteaeg enne visiiti (vt joonis 9). Protsentuaalselt on hinnangud NNKde töökorralduse erinevatele külgedele kajastatud lisas 4.

2002. aasta andmetega oli võimalik võrrelda töökorralduse privaatsust. Võrreldes viie aasta eest eksisteerinud olukorraga oli 2007. aastaks rahulolu sellega seoses suurenenud, 2002. aastal oli keskmine hinnang 4,37 ja 2007. aastal 4,66.

Joonis 9: Keskmise hinnang NNKde töökorralduse erinevatele aspektidele.

Kokkuvõttes oldi töökorraldusega väga rahul, keskmine skoor 13,86 (maksimaalne väärtus 15).

Vanusrühmade lõikes (skooril põhinev) kokkuvõttev hinnang töökorraldusele ei erinenud olulisel määral, kuid hinnangus igale üksikule aspektile tulid erinevused esile: 16–19-aastased olid võrreldes 20–24-aastastega oluliselt enam rahul töökorralduse privaatsusega (keskmised hinnangud vastavalt 4,71 ja 4,63) ning seoses visiidi aja kestvusega valitses vastupidine trend (keskmised hinnangud vastavalt 4,68 ja 4,79). Ooteaja pikkusega enne visiiti oli võrreldes nii nooremate kui vanematega vähem rahul 16–19-aastased: keskmine hinnang 4,33 (keskmine hinnang 15-aastaste ja nooremate grupis 4,68 ning 20-24-aastaste seas 4,46).

Võrreldes korduvkülastajatest vastajatega olid esmakülastajad töökorraldusega rohkem rahul – keskmised skoorid vastavalt 13,78 ja 14,10.

Kõige enam olid töökorraldusega rahul Ida-Virumaa ja Tartu keskuse vastajad. Vähem oldi töökorraldusega rahul Paides – keskmine hinnang 13,08 (vt tabel 23).

Tabel 23: Keskmise hinnang keskuste töökorraldusele.

Keskus/kabinet	keskmine skoor
Elva	13,72
Ida-Tallinn	13,42
Ida-Virumaa	14,40
Lääne-Tallinn	13,95
Paide	13,08

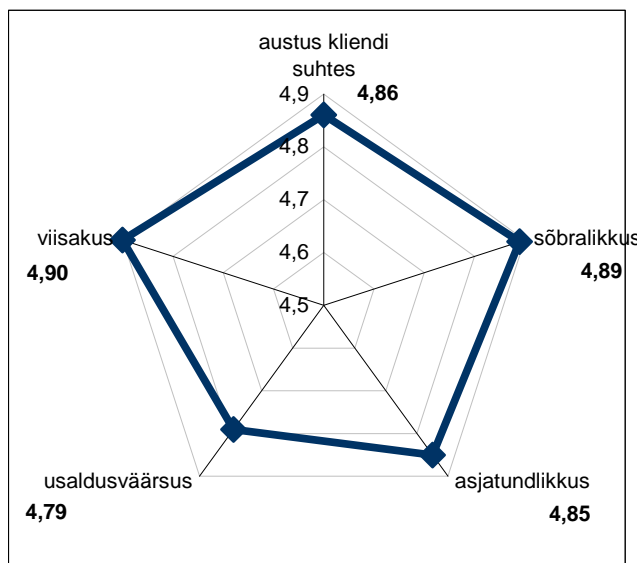
Pärnu	13,53
Rapla	13,58
Tartu	14,10
Viljandi	13,70

Rahulolu töötajatega

Vastajatel paluti hinnata töötajate usaldusvärsust, austust kliendi suhtes, sõbralikkust, viisakust ning asjatundlikkust. Nimetatud viie näitaja alusel arvutati nn töötajate skoor vahemikus 5–25 (keskmine tase 15) 1214 (98% valimist) vastaja kohta. Mida suurem on skoor, seda enam ollakse rahul keskuste töötajatega.

NNKde kliendid olid töötajatega väga rahul. Keskmised hinnangud küünisid maksimaalsete hinnangute lähedale. Kõige rohkem meeldis külastajatele personali viisakus ja sõbralikkus. Veidi madalamalt hinnati töötajate usaldusvärsust (vt joonis 10). Protsentuaalselt on hinnangud töötajatele näidatud lisas 5.

2002. aastaga oli võimalik võrrelda töötajate usaldusvärsust, sõbralikkust ning asjatundlikkust. 2007. aastaks oli vastajate hinnangul keskuste personal usaldusväärsem, sõbralikum ning asjatundlikum. 2002. aastal oli keskmine hinnang usaldusvärsusele 4,72, sõbralikkusele 4,84 ja asjatundlikkusele 4,77.

Joonis 10: Keskmine hinnang keskuste töötajatele.

Ka skooril põhinev kokkuvõttev hinnang oli maksimaalse hinnangu lähedal. Viiest komponendist koosneva skoori keskmiseks oli 24,30 (maksimaalne väärtus 25).

Soo, vanuse, rahvuse, haridustaseme, esma/korduskülastuse lõikes rahulolu keskuste töötajatega oli võrdväärset tasemel. Ka NNKde lõikes olid hinnangud üsna homogeensed. Kui üldiselt oli keskmise skoori väärtus suurem kui 24, siis Elvas ja Ida-Tallinna kabinetis jäi see väiksemaks – keskmine skoor vastavalt 23,77 ja 23,80. Mõlema NNK andmed erinesid oluliselt Ida-Virumaa, Paide, Lääne-Tallinna ja Tartu keskuste/kabinettide andmetest (vt tabel 24).

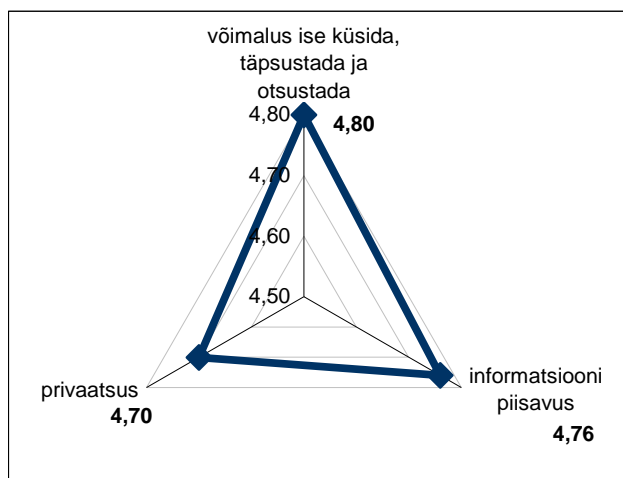
Tabel 24: Keskmise hinnang keskuste töötajatele.

Keskus	keskmise skoor
Elva	23,77
Ida-Tallinn	23,80
Ida-Virumaa	24,59
Lääne-Tallinn	24,37
Paide	24,54
Pärnu	24,16
Rapla	24,00
Tartu	24,49
Viljandi	24,36

Rahulolu visiidiga

Rahulolu visiidiga mõõdeti järgmiste näitajate põhjal: informatsiooni piisavus, võimalus ise küsida, täpsustada ja otsustada ning privaatsus visiidi/arsti läbivaatuse ajal. Nimetatud näitajate alusel arvutati nn visiidi skoor vahemikus 3–15 (keskmise tase 9) 1208 (97% valimist) vastaja kohta. Mida suurem on skoor, seda enam oldi rahul visiidiga.

Kõiki visiidiga seotud aspekte oli hinnatud üle keskmise taseme. Informatsiooni piisavuse ning ise küsimise, täpsustamise ja otsustamise võimalusega võrreldes oldi mõnevõrra vähem rahul privaatsusega visiidi/arsti läbivaatuse ajal (vt joonis 11). Protsentuaalselt on hinnangud välja toodud lisa 6.

Joonis 11: Keskmise hinnang visiidiga seotud erinevatele aspektidele

Kokkuvõttes olid vastajad väga rahul toimunud visiidiga – keskmine skoor 14,27 (maksimaalne väärtus 15). Võrreldes muust rahvusest külastajatega olid eestlased jäänud visiidiga enam rahule (keskmise skoor vastavalt 14,12 ja 14,31). Kõige kõrgem oli rahulolu tase 20–24-aastaste seas – keskmine skoor 14,33, 15-aastaste ja nooremate puhul oli näitaja 14,09 ja 16–19-aastaste hulgas 14,16. Kõrgeima haridusega kliendid olid toimunud visiidiga rohkem rahul kui madalaima haridustasemega külastajad – keskmine skoor vastavalt 14,35 ja 14,14 (keskmise haridustasemega vastajate näitaja oli 14,21).

Üldiselt olid keskuste lõikes vastajate hinnangud ühtlased. Mõningal määral olid Rapla kliendid vähem rahul toimunud visiidiga – keskmine skoor 13,85. Sellest näitajast olid oluliselt kõrgemad Ida-Virumaa, Lääne-Tallinna, Paide ja Viljandi NNKde keskmised skoorid.

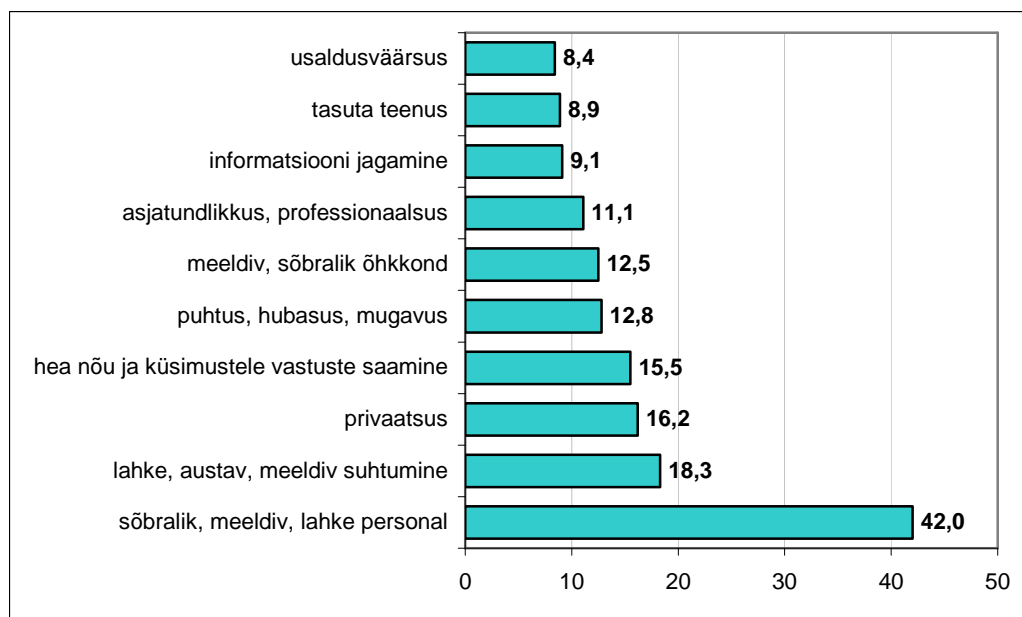
Tabel 25: Keskmine hinnang visiidile.

Keskus/kabinet	keskmine skoor
Elva	13,97
Ida-Tallinn	14,14
Ida-Virumaa	14,51
Lääne-Tallinn	14,30
Paide	14,45
Pärnu	14,18
Rapla	13,85
Tartu	14,43
Viljandi	14,16

5.4. Noorte nõustamiskeskuste head ja halvad küljed

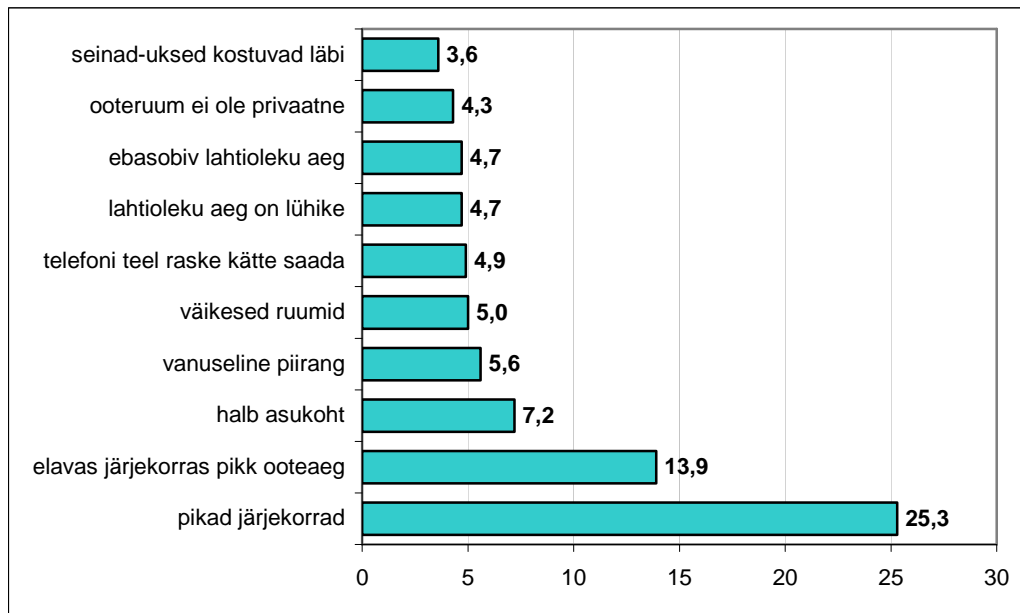
Vastajatel paluti lisaks kirja panna kolm head ja kolm ebameeldivat külge, mis olid seotud NNKga.

Häid külgi NNKde tegevuses märkis ankeeti 1043 noort ehk 84% kõikidest vastanutest. Ülekaalukalt kõige rohkem meeldis vastajatele asjaolu, et personal oli sõbralik ja meeldiv – ligi pooled häid külgi nimetanutest märkis seda. Lisaks kiitsid vastajad lahket ja austavat suhtumist, privaatsust ning seda, et anti head nõu ning küsimustele saab alati vastused. Hea oli ka see, et keskused on puhtad, hubased ja mugavad ning neis valitseb sõbralik õhkkond. Kümne sagedamini nimetatud meeldiva asjaolu hulka mahtusid veel töötajate asjatundlikkus ja professionaalsus ning usaldusväärsus. Informatsiooni jagatakse voldikute, brošuuride ja näidismaterjalidena. Oluline oli noorte jaoks ka see, et keskustes pakutav teenus on tasuta (vt joonis 12).

Joonis 12: Kümne sagedamini nimetatud keskuste head külge (%).

Halbu külgi NNKde tegevuses toodi esile oluliselt vähem: 430 klienti (35%) märkis ankeeti ebameeldivaid külgi. Neist neljandikule ei meeldinud, et järjekorrad on pikad (aegu on raske saada). Negatiivse poole pealt toodi sagedamini esile veel pikka ooteaega elavas järjekorras, halba asukohta, vanuselist piirangut, väikeseid ruume ning telefoni teel halba kättesaadavust. Kriitika alla langes ka keskuste lahtioleku aeg (see on liiga lühike ja ebasobival ajal). Privaatsuse vaatevinklist toodi sagedamini esile, et ooteruumid on kõigile avatud ning ustest ja seintest kostub kabinetis räägitav läbi (vt joonis 13).

Joonis 13: Kümme sagedamini nimetatud keskuste ebameeldivat külge (%).

6. Visiidi lõpetamine

Kuuendas peatükis antakse ülevaade sellest, kas noori teavitati, millal nad peavad tagasi tulema, ning kas nad ise soovivad edaspidi keskusesse pöörduda. Lisaks uuriti noortelt, milliseid teenuseid võiksid NNKd veel pakkuda.

Vastajatest 87%le öeldi lahkumisel, millal nad peaksid keskusesse tagasi pöörduma või helistama. Sellest oli võrreldes esmakülastajatega korduvkliente vähem teavitatud – vastavalt 95% ja 84%. Pärnu keskuse vastajatele oli sellekohast infot edastatud vähem – 66% neist märkis, et neile öeldi, kas ja millal nad peaksid tagasi pöörduma või helistama, ülejäänud keskustes oli see näitaja üle 80% (vt tabel 26).

Tabel 26: Vastajad, keda teavitati tagasi pöördumise/helistamise vajadusest, keskuste lõikes.

Keskus/kabinet	n	%
Elva	37	92,5
Ida-Tallinn	64	88,9
Ida-Virumaa	53	91,4
Lääne-Tallinn	220	95,7
Paide	34	82,9
Pärnu	46	65,7
Rapla	33	82,5
Tartu	330	83,5
Viljandi	66	91,7

Edaspidi soovib ise valdav enamus vastajatest NNKsse pöörduda – 95%. 5% jagu oli neid, kes ei osanud öelda, kas nad soovivad seda teha või mitte. Mõni vastajatest ei avaldanud selleks soovi. Märkatavalt erinesid meessoost ja naissoost vastajad – kui naistest 96% sooviks keskusesse ka edaspidi pöörduda, siis meestest 79%. Võrreldes kahe vanema grupiga oli 15-aastaste ja nooremate hulgas vähem neid, kes avaldasid soovi ka edaspidi NNK-sse pöörduda (15-aastastest ja nooremates – 86%, 16–19-aastastest 95% ja 20–24-aastastest 96%). Mõningal määral erinevad eestlased ja muust rahvusest kliendid – 96% eesti rahvusest noortest tahaksid edaspidi külastada NNKd, mitte-eestlastest 92%. Võrreldes madalaima haridustasemega on kõrgeima haridusega noorte hulgas rohkem kliente, kes ka tulevikus pöörduksid nõustamiskeskusse. Haridustasemeti on näitajad järgmised: 1. tase – 92%, 2. tase – 95% ja 3. tase 97%. Kui korduvkülastajatest 97% soovib edaspidi keskust külastada, siis esmakordselt NNKs vastuvõetutest 89%.

Keskuste järgi andmeid analüüsid olulisi erinevusi antud näitaja puhul esile ei tule.

Teenused

Küsimusele „*Milliseid teenuseid võiksid nõustamiskeskused/kabinetid noortele veel pakkuda?*“ andis vastuse 468 vastajat ehk 37% kogu valimist. Neist pooled (53%) arvavad, et juba pakutavad teenused on piisavad ning viiendik (täpsemalt 22%) ei oska öelda, milliseid teenuseid võiksid NNKd veel pakkuda. 28 vastajat leidsid, et noortele võiks toimuda erinevaid loenguid, vestlusringe, infotunde seksuaalsuse, nakkushaiguste, rasestumisest hoidumise jms teemadel. Seda võiks teha koostöös koolidega ning loenguid-üritusi võiksid ilmentada õpetlikud ja teavitavad filmid antud teemadel. 9 vastajat pakkus välja noorte paaride nõustamise idee. 8 vastajat soovitasid lisada teenuste nimistusse psühholoogilise nõustamise. 4 inimese sooviks on HIV-testi tegemise võimalus keskustes. Osad vastajad ei soovinud lisada küll ühtegi teenust, kuid avaldasid arvamust, kuidas olemasolev teenus oleks veelgi kvaliteetsem või kättesaadavam, nt 6

küsimusele vastanut leidsid, et järjekorras ootamise ajal võiks olla kas vee või mõne kuuma joogi joomise võimalus ning võiks pakkuda ka komme. 5 vastajat arvas, et brošüürid-infovoldikud võiksid olla põhjalikumad (nt sisaldada ka pilte erinevatest haigustes), neid võiks saada tasuta. 5 vastanu arvamuse kohaselt võiksid keskused ennast rohkem reklaamida, et suurem hulk noori oskaks tulla nendesse kohtadesse oma probleemidega või küsimustega. Lisaks anti veel järgmisi vastuseid:

- keskustes võiks müüa otse erinevaid vahendeid (rasestumisvastased vahendid, tabletid, näohooldusvahendid) (n=4);
- teenust võiks pakkuda tasuta ka vanematele kui 24-aastased (n=3);
- konsultatsioonid telefoni teel (n=3);
- interneti teel broneerimisvõimalus, e-mail suhtlus, rohkem teavet internetti, tulemuste teada saamine interneti vahendusel (n=3);
- tasuta kondoomid, helkurid, (n=3);
- teiste naistekliinikute (günekoloogide) tutvustamine, et hiljem oskaks teha valikut ja aidata noorel valida uus kliinik või günekoloog, kui peab vanuse tõttu NNKst lahkuma (n=3);
- rasedusest hoidumise teemaga seotud nõustamine (n=2);
- aborti tegemise võimalus koha peal (n=2);
- suitsetamisest hoidumise ning maha jätmisega seotud nõustamine (n=2);
- PAP-testi tegemise võimalus ja vaktsineerimine emakakaelavähi vastu (n=2);
- rohkem rääkida põiehaigustest (n=2);
- rohkem rääkida rasedusest (n=2);
- ultraheli (n=2);
- abiõpetus;
- erinevad teemad, mis noori huvitab;
- need, kellel on kaebused, mida ei ole võimalik edasi lükata, võiksid saada vastuvõtule teatud kellaaegadel, mitte etteregistreerimisel;
- huvitavad vaba aja veetmise võimalused, et ka need, kellel on probleemid, saaksid vahepeal naeratada;
- koht HIVga inimestele suunatud programmide jaoks;
- viia eemale aborti tegemise teenus;
- seksuaaleluga alustavatele noortele kondoomi peale panemise ette näitamine;
- kui noor vanuse tõttu lahkub NNKst, siis võiks talle kaasa anda nn „ajalooga kaardi“, et seda oma järgmisele arstile anda;
- lastepsühhiaater;
- mammograafia;
- meelelahutust järjekorras ootamise ajaks;
- noortepäevad, kus tehakse STLH analüüse;
- suguhaiguste kontroll, et saaks ühe visiidiga kõik kontrollitud;
- nahaarst;
- noormeeste vastuvõtt võiks olla tihedam;
- raseduse jälgimine;
- rohkem projektitöid;
- tasuta tabletid;
- toitumishäiretega noortele tugirühm;
- beebikool;
- vähiuuringud.

KOKKUVÕTE

Noorte nõustamiskeskuste külastajate uurimus viidi 2007. aastal läbi neljandat korda. Küsitluse eesmärgiks oli saada ülevaade infoallikatest, kust noored saavad teavet NNKde kohta, pöördumise põhjustest ning rahulolust NNKdes pakutavate teenustega.

Analüüs teostati 1257 kuni 24-aastase noore andmete põhjal, kes moodustasid üldkogumist 4,5%. Valdavalt vastasid ankeedile naised, mehed moodustasid valimist 5%; rohkem kui pooled küsitluses osalenud kuulusid 20–24-aastaste hulka ja 86% neist olid eestlased.

Kõige enam oli vastajate hulgas kõrgharidust (36%) ning keskharidust (17%) omandavaid noori. Haridustase kajastus ka nende sotsiaalses staatuses – 44% oli üliõpilased (või kraadiõppurid). Õpilased moodustasid vastajatest 34% ning 17% käisid tööl.

Enamik vastajatest oli seksuaalkogemusega (94%), sh oli seksuaalkogemusega 67% 15-aastastest ja noorematest vastajatest.

Antud valimit Eesti selleealise üldelanikkonnaga võrreldes võib öelda, et NNKde külastajatest suurema osa moodustavad naissoost valdavalt seksuaalkogemusega kuni 24-aastased noored, kelle hulgas on keskmisest enam eesti rahvusest noori. 15–24-aastaste noorte hulgas oli 2007. aastal 71% eestlasi (allikas: Eesti Statistikaameti koduleht). NNKde külastajad on võrreldes selleealise üldelanikkonnaga haritumad: kui 20–24-aastaste hulgas omandas 2006/2007 õppeaastal Eestis kõrgharidust 31% noortest (allikas: Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht), siis samas vanusrühmas ankeedile vastajatest omandas kõrgharidust 52%. 14–15-aastastest ankeedile vastajatest omab seksuaalvahekorra kogemust pea kolm korda rohkem noori (67%) võrreldes samaealiste noortega (22%) (allikas: Lõhmus L, Trummal A. HIVi temaatikaga seotud teadmised, hoiakud ja käitumine Eesti noorte hulgas. Uurimusraport 2007.)

Enamus vastajatest olid korduvkülastajad – 76%, ning see näitaja on keskuste lõikes üsna ühtlane. Keskusi esmakordselt ja korduvalt külastavate vastajate suhe on jäänud samaks võrreldes 2002. aasta uuringuga.

Vastajatest 65% olid NNKsse visiidile tulles aja eelnevalt ette registreerunud. Keskuste lõikes kõikus see näitaja märgatavalt: 8–96%.

Vastajatest 95% soovis ka tulevikus külastada noorte nõustamiskeskust.

Kõige sagedamini said noored esmast teavet NNKde olemasolu kohta sõpradelt (37%), koolist (kas õpetajalt, kooliarstilt või -õelt) (17%), internetist (12%) või mõnelt täiskasvanud pereliikmelt (10%). Võrreldes 2002. aastaga oli vähenenud sõprade (56%→37%) ja ajakirjanduse (7%→2%) osatähtsus; samal ajal on aga suurenenud interneti (3%→12%) ja täiskasvanud pereliikmete (6%→10%) tähtsus infoallikana.

Allikad, kust saadi teavet NNKde kohta olid eesti ja mitte-eesti noorte jaoks mõnevõrra erinevad. Eesti rahvusest vastajad olid mitte-eesti rahvusest vastajatest enam saanud infot NNKde kohta koolist (18% vs 13%), ajakirjandusest (3% vs 0,4%) ja internetist (14% vs 4%). Mitte-eesti rahvusest vastajad olid eestlastest enam saanud infot NNKde kohta kooliväliselt lektorilt (11% vs 3%), õelt-vennalt (8% vs 4%) ja kooliväliselt arstilt (10% vs 5%).

Kõige sagedamini pöörduti keskustesse rasestumisvastaste vahenditega seotud põhjustel – 36% vastajatest soovis uuendada rasestumisvastase vahendi retsepti ning 15% soovis nõustamist

antud teemal. Vastajatest 35% tuli NNKsse arsti kontrolli. Vastajatest umbes iga kümnes pöördus seksuaalelu, menstruatsiooni, erinevate seksuaalsel teel levivate haiguste ning rasedusega seotud küsimuste ja/või probleemidega. Keskustesse pöördumise põhjused ei ole viie aasta jooksul muutunud.

Üldiselt saab öelda, et noorte nõustamiskeskuste mõlemast soost külastajad olid väga rahul kõikide NNKde poolt pakutavate teenustega. Kõiki näitajaid hinnati üle keskmise taseme ning keskmine hinnang keskustele üldiselt oli 3,78 (skaalal 1–4). Kõige enam olid vastajad rahul teenusega, mis oli seotud rasestumisvastase nõuande ja/või retsepti väljakirjutamisega – keskmine hinnang 3,84 (skaalal 1–4); seejärel arsti läbivaatusega ja STLH/HIV teemalise ja seksuaalnõustamisega, seejärel telefoninõustamisega, keskkuses loengul käimise ja psühholoogi vastuvõtuga ning nõustamisega kodulehel – keskmine hinnang 3,48.

Mõnevõrra rohkem rahul olid pakutavate teenustega vanema vanusrühma vastajad, kordvükülastajad ja eesti rahvusest vastajad.

Kõrge rahulolu NNKdes pakutavate teenuste eri aspektidega (keskuste kättesaadavus, ruumid, töökorraldus, personal, visiidi adekvaatsus), mis ilmnes 2002. aasta uurimuses, oli jäänud samale tasemele või paranenud, kuigi eri keskuste lõikes ilmnesisid vähesed erinevused. Eraldi nimetas NNKde häid külgi 84% vastajatest, sagedamini toodi esile sõbralik, lahke ja asjatundlik personal; ruumide privaatsus ja mugavus. NNKde halbu külgi nimetas 35% vastajatest, neist enim kurdeti pikkade järjekordade ja elavas järjekorras pika ooteaja üle.

Teenuse kättesaadavuse aspektist hinnati kõrgeimalt keskuse ülesleidmist (st keskust on lihtne üles leida) – keskmine hinnang 4,50 (skaalal 1–5); seejärel lahtiolekuaegade sobivust ja asukohta; veidi vähem oldi rahul telefoni teel kättesaadavusega – keskmine hinnang 4,25.

Ruumide aspektist oldi kõige enam rahul nende puhtusega – keskmine hinnang 4,82 (skaalal 1–5); seejärel ruumide jaotuse ja sisustusega – keskmised hinnangud vastavalt 4,48 ja 4,51.

Töökorralduse aspektist oldi kõige enam rahul visiidi kestvusega – keskmine hinnang 4,75 (skaalal 1–5), veidi vähem aga rahuldas vastajat ooteaeg enne visiiti – keskmine hinnang 4,43.

Võrreldes teiste teenuste aspektidega oli kõrgeimalt hinnatud keskuste töötajaid. Kõige enam olid rahul külastajad personali viisakuse ja sõbralikkusega – keskmised hinnangud vastavalt 4,90 ja 4,89 (skaalal 1–5); seejärel töötajate austuse ja asjatundlikkusega, ning töötajate usaldusväärusega – keskmine hinnang 4,79.

Visiidiga seoses oldi rohkem rahul informatsiooni hulgaga ning võimalusega ise küsida, täpsustada ja otsustada – keskmised hinnangud vastavalt 4,76 ja 4,80 (skaalal 1–5). Veidi vähem hinnati privaatsust visiidi/arsti läbivaatuse ajal – keskmine hinnang 4,70.

Viie aasta jooksul toimunud suurim positiivne muutus oli seotud töökorralduse privaatsusega, samuti hinnati 2007. aasta uurimuses kõrgemalt töötajate usaldusväärust, sõbralikkust ja asjatundlikkust. Hinnangud telefoni teel kättesaadavusele olid jäänud samale tasemele 2002. aastaga.

Meessoost vastajad

Meessoost vastajate kohta saab eraldi esile tuua järgmist:

- nad olid mõnevõrra vanemad kui naised, keskmiselt 21-aastased;
- rahvuse ja haridustaseme poolest ei erinenud nad naissoost vastajatest;
- noormeeste hulgas oli neidudest rohkem töötavaid noori – 46% ning vähem ainult õppimisega tegelevaid üliõpilasi – 21%;

- meestest 56% oli keskusesse pöördunud esmakordselt;
- allikad, kust saadi teavet NNKde kohta, olid mees- ja naissoost vastajatel ühesugused;
- 39% meestest oli keskusesse pöördunud erinevate seksuaalsel teel levivate haigustega seotud küsimuste ja probleemide tõttu. Enamasti olid neil kahtlused, et nad on nakatunud mõnda haigusse (14% seetõttu, et olid kaebuseid ning 13% hoolimata sellest, et kaebuseid ei esinenud). 27% meestest pöördusid NNKsse lihtsalt kontrollile;
- meeste ja naiste rahulolu NNKde poolt pakutavate teenustega ning teeninduse erinevate aspektidega oli võrdväärset tasemel;
- 79% meestest soovis ka edaspidi pöörduda NNKsse.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

Käesoleva uurimuse näol on tegemist vajaliku uurimisega, mis võimaldab analüüsida Eesti NNKde tegevust, küllastajate struktuuri ja pakutavate teenuste kvaliteeti. Uurimuse regulaarne kordamine võimaldab osade küsimuste puhul hinnata muutusi ajas.

Kuna NNKde küllastajate hulgas on üldelanikkonnaga võrreldes vähem noormehi ja mitte-eesti rahvusest noori, siis tuleb kõikidel keskustel jätkata jõupingutusi soodustamiseks nende keskusesse pöördumist.

Nii 2002. kui ka 2007. uurimusaastal on esma- ja korduvküllastajate osakaal olnud stabiilne, vastavalt 1/3 esma- ja 2/3 korduvküllastajaid. See võib olla optimaalne küllastuste suhe väljakujunenud NNKde töökorralduse juures.

Uurimuse põhjal kõigub ette registreeritud visiitide arv keskuste lõikes 10–96%. Kuna NNKde töö eripära juurde kuulub võimalus ilma ette registreerimata vastuvõtule pääseda (nn *drop-in*), siis on soovitatav nendes keskustes, kus ette registreerimata visiitide arv jääb alla viiendiku kõikidest küllastustest, tõsiselt kaaluda nn *drop-in* vastuvõttude loomist või laiendada olemasolevaid võimalusi.

Sõbrad olid jätkuvalt peamine ja oluline infoallikas, kust saadi esmast teavet NNKde kohta. Positiivseks võib lugeda asjaolu, et võrreldes 2002. aastaga oli suurenenud interneti kui esmase infoallika osatähtsus – see võib sisaldada ka kodulehelt www.amor.ee saadud teavet. Edaspidi võiks kooli kui esmase teabeallika osatähtsus (antud uurimuses 17%, ajas pole seni võimalik muutusi hinnata) suurenedada.

NNKde kohta teabe saamisel kooli ja interneti suurem osatähtsus eesti vastajate hulgas võrreldes mitte-eesti vastajatega võib viidata sellele, et eesti vastajad olid saanud enam koolis seksuaalharidust ning et internetis on rohkem sellealast teavet eesti keeles. Sellest lähtudes on ESTLil soovitatav jätkata venekeelse teabe tõlkimist kodulehel www.amor.ee, toetada seksuaalhariduse toimumist sh vene õppekeelega koolides ja NNKdel jätkata kõiki seniseid tegevusi venekeelsete noorte hõlmamiseks.

Keskustesse pöördumise põhjused olid mitmekesised ja perioodil 2002–2007 jäid samaks. Kõige sagedamini pöörduti seoses rasestumisvastase nõustamisega ja arstliku kontrolli vajadusel (sh STLH kahtlusel). Noormehed pöördusid kõige sagedamini seoses STLH testimisega. Oluline on jätkata NNKdes keskustele omast integreeritud nõustamist, et noored saaksid sealt abi erinevate probleemide korral.

Kõrge üldine rahulolu NNKdega ning asjaolu, et 95% vastanutest sooviks ka edaspidi NNKsse pöörduda, viitab keskuste poolt pakutavate teenuste heale kvaliteedile. Noorte poolt aktsepteeritud keskuste olemasolu on oluline järjepideva seksuaal- ja reproduktiivtervise (SRT) alase nõustamise tagamiseks ja loob eeldused noorte SRT näitajate jätkuvaks paranemiseks aja jooksul.

Kuigi noormehi oli protsentuaalselt vähem keskuste külastajate hulgas kui tütarlapsi, oli nende rahulolu pakutavate teenustega sama kõrge kui tütarlastel. See lubab oletada, et noormeeste vähese pöördumise põhjused on teistsugused kui subjektiivselt tajutav teenuse kvaliteet (meeste vähesem pöördumine tervishoiuteenuste poole üldelanikkonnas, käibivad ettekujutused mehelikkusest, võimalik et ka vähesem informeeritus teenustest jm).

See, et mõnevõrra rohkem rahul olid pakutavate teenustega vanema vanusrühma vastajad ja korduvkülastajad, võib viidata NNKde teenuste järjepidevusele ja stabiilsele kvaliteedile.

Mõnevõrra murettekitav on mitte-eesti rahvusest vastajate veidi väiksem rahulolu pakutavate teenustega võrreldes eesti vastajatega, rohkem ilmnes see telefoninõustamise ja STLH/HIV testimise juures. Antud uurimusest ei selgu selle põhjused.

Külastajate püsivalt kõrge ja isegi paranenud rahulolu NNKde teenuste eri aspektidega, sh eriti personaliga, võib seostada suure tähelepanuga ja tegevustega, mida on aastate jooksul pühendatud NNKde teenuste kvaliteedi tagamiseks. Neid tegevusi on oluline jätkata, et hoida saavutatud kõrget külastajate rahulolu. Samas olid külastajad keskuste halbu külgi nimetades esile toonud pikad järjekorrad ja pika ooteaja elavas järjekorras – seda pea kõikide keskuste puhul.

Keskuste lõikes ilmnisid vähesed erinevused teenuste eri aspektide osas, mis annavad põhjust seismiseks analüüsiks ja võimalusel nende kvaliteedi parandamiseks.

LISA 1: Hinnangud noorte nõustamiskeskuste poolt pakutavatele teenustele

Teenus	ei ole üldse rahul		pigem ei ole rahul		üsna rahul		väga rahul		KOKKU		ei ole seda teenust saanud või vastus märkimata (n)
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
seksuaalsuse, suhete vms teemaline nõustamine	-	-	2	0,6	125	35,9	221	63,5	348	100,0	896
rasestumisvastane nõuanne ja/või retsepti väljakirjutamine	-	-	2	0,2	144	15,3	800	84,5	947	100,0	298
arsti läbivaatus	4	0,5	10	1,1	175	19,1	723	79,3	913	100,0	331
seksuaalsel teel levivate haiguste/ HIVi teemaline nõustamine ja/ või testimine	1	0,2	9	2,1	121	28,5	294	69,2	425	100,0	819
psühholoogi vastuvõtt	2	1,7	2	2,1	36	36,2	60	60,0	100	100,0	1144
keskuses seksuaalhariduslikul loengul osalemine	-	-	2	1,6	39	40,3	56	58,1	96	100,0	1148
nõustamine telefoni teel	2	0,6	9	3,4	75	28,2	179	67,8	264	100,0	980
nõustamine kodulehel www.amor.ee	-	-	12	4,9	99	42,5	122	52,6	232	100,0	1012

LISA 2: Hinnangud teenuste kättesaadavuse erinevatele aspektidele

	<i>Hinnangud (1 – madalaim hinnang, 5 – kõrgeim hinnang)</i>										<i>KOKKU</i>		<i>hinnang märkimata (n)</i>
	<i>1</i>		<i>2</i>		<i>3</i>		<i>4</i>		<i>5</i>		<i>n</i>	<i>%</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>			
lahtioleku aeg	11	0,9	32	2,6	130	10,6	368	30,1	682	55,8	1223	100,0	21
asukoht	13	1,1	23	1,9	165	13,5	317	25,9	703	57,6	1221	100,0	23
ülesleidmine	26	2,2	22	1,8	88	7,2	265	21,7	820	67,1	1221	100,0	23
telefoni teel kättesaadavus	17	1,4	53	4,5	141	11,8	380	32,0	598	50,3	1189	100,0	55

LISA 3: Hinnangud keskuste ruumidele

	<i>Hinnangud (1 – madalaim hinnang, 5 – kõrgeim hinnang)</i>										<i>KOKKU</i>		<i>hinnang märkimata (n)</i>
	<i>1</i>		<i>2</i>		<i>3</i>		<i>4</i>		<i>5</i>		<i>n</i>	<i>%</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>			
sisustus	11	0,9	14	1,1	82	6,8	340	28,0	768	63,2	1215	100,0	29
jaotuse sobivus	16	1,3	10	0,8	77	6,4	374	31,2	721	60,3	1197	100,0	47
puhtus	8	0,7	6	0,5	13	1,0	144	11,8	1046	86,0	1217	100,0	27

LISA 4: Hinnangud keskuste töökorralduse erinevatele aspektidele

	<i>Hinnangud (1 – madalaim hinnang, 5 – kõrgeim hinnang)</i>										<i>KOKKU</i>		<i>hinnang märkimata (n)</i>
	<i>1</i>		<i>2</i>		<i>3</i>		<i>4</i>		<i>5</i>		<i>n</i>	<i>%</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>			
töökorralduse privaatsus	13	1,1	9	0,7	52	4,3	227	18,7	913	75,2	1214	100,0	30
ooteaeg enne visiiti	26	2,1	34	2,8	98	7,9	302	24,4	777	62,8	1238	100,0	6
visiidi kestvus	7	0,6	9	0,7	29	2,4	188	15,3	996	81,0	1230	100,0	14

LISA 5: Hinnangud keskuste töötajatele

	<i>Hinnangud (1 – madalaim hinnang, 5 – kõrgeim hinnang)</i>										<i>KOKKU</i>		<i>hinnang märkimata (n)</i>
	<i>1</i>		<i>2</i>		<i>3</i>		<i>4</i>		<i>5</i>		<i>n</i>	<i>%</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>			
usaldusväärsus	3	0,3	7	0,6	15	1,2	195	15,9	1006	82,0	1226	100,0	18
austus kliendi suhtes	3	0,2	2	0,2	13	1,1	127	10,4	1077	88,1	1222	100,0	22
sõbralikkus	4	0,3	2	0,2	13	1,1	90	7,4	1110	91,0	1220	100,0	24
viisakus	5	0,4	-	-	8	0,6	82	6,7	1129	92,3	1223	100,0	21
asjatundlikkus	7	0,6	1	0,1	10	0,9	127	10,4	1075	88,0	1222	100,0	22

LISA 6: Hinnangud visiidi erinevatele aspektidele

	<i>Hinnangud (1 – madalaim hinnang, 5 – kõrgeim hinnang)</i>										<i>KOKKU</i>		<i>hinnang märkimata (n)</i>
	<i>1</i>		<i>2</i>		<i>3</i>		<i>4</i>		<i>5</i>		<i>n</i>	<i>%</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>			
informatsiooni piisavus	3	0,3	-	-	38	3,1	204	16,6	983	80,0	1229	100,0	15
võimalus ise küsida, täpsustada, otsustada	3	0,3	-	-	29	2,3	176	14,3	1020	83,1	1228	100,0	16
privaatsus visiidi/arsti läbivaatuse ajal	7	0,6	3	0,2	36	3,0	252	20,7	918	75,5	1216	100,0	28

LISA 7: Noorte nõustamiskeskuste rahuloluküsitluse ankeet eesti ja vene keeles

Hea ankeedile vastaja!

Palun leia veidi aega ja vasta järgnevale ankeedile. Soovime teada, kuidas jäid rahule nõustamiskeskuse või -kabineti tegevusega. Sinu vastused aitavad paremini mõista küllastajate vajadusi ning lähtudes sellest parandada töökorraldust. Palume vastates olla võimalikult aus. Ankeet on anonüümne ja keegi ei saa teada Sinu nime. Kui oled ankeedile vastanud, siis palun pane see juuresolevasse kasti. Oleme väga tänulikud, kui oled nõus ankeedile vastama.

Eesti Seksuaaltervise Liit

PALUN TÕMBA SINU JAOKS KÕIGE SOBIVAMA VASTUSE EES VÕI JÄREL OLEVALE NUMBRILE RING ÜMBER VÕI KIRJUTA VASTUS TÜHJAKS JÄETUD KOHALE. PALUN VASTA KÕIKIDELE KÜSIMUSTELE.

1. **Tänane kuupäev** (*Kirjuta numbritega*): |_____| |_____| |2007|
päev kuu aasta

2. **Kas Sa tulid täna noortekeskusesse/kabinetti esimest korda?**

1 jah 2 ei

3. **Kas täna siia tulles oli visiidi aeg ette registreeritud?**

1 jah 2 ei

4. **Eestis töötab 18 noorte nõustamiskeskust. Mitut neist Sina oled külastanud?** *Kirjuta külastatud keskuste/kabinettide arv.*

..... keskust/kabinetti

5. **Märgi oma sugu.** 1 mees 2 naine

6. **Kui vana Sa oled?** aastane

7. **Märgi oma rahvus.** 1 eestlane 2 venelane 3 muu (*kirjuta*).....

8. **Milline on Sinu emakeel?** 1 eesti keel 2 vene keel 3 muu (*kirjuta*).....

9. Kes Sa oled? Vajadusel märgi mitu vastust.

- 1 õpilane
- 2 üliõpilane, kraadiõppur
- 3 palgatöötaja, ettevõtja
- 4 töötu, tööotsija
- 5 rasedus- või lapsehoolduspuhkusel viibija
- 6 kodune
- 7 muu (*kirjuta*)

10. Milline tase kirjeldab Sinu haridust kõige paremini? Märgi üks kõige sobivam vastus.

- 1 põhiharidus (kuni 9 klassi) või alla selle
- 2 keskharidus omandamisel
- 3 keskharidus (lõpetatud keskkool või gümnaasium)
- 4 kutsekeskharidus omandamisel
- 5 kutsekeskharidus
- 6 kõrgharidus omandamisel (k.a rakenduslik)
- 7 kõrgharidus (k.a rakenduslik)
- 8 muu (*kirjuta*)

11. Kas Sa oled oma elu jooksul seksuaalvahekorras olnud?

- 1 jah 2 ei 3 ei soovi vastata

12. Kust said esimesena teada noorte nõustamiskeskuse/ kabinetis olemasolu kohta?

Märgi vaid see allikas, mis oli esimene, st üks vastus.

- 1 koolist (õpetaja, kooliarst, õde)
- 2 koolist (kooliväline lektor)
- 3 sõpradelt
- 4 õelt või vennalt
- 5 lapsevanematelt või mõnelt teiselt täiskasvanud pereliikmelt
- 6 ajakirjandusest (ka TV, raadio)
- 7 teistelt täiskasvanutelt
- 8 arstilt (va kooliarstilt)
- 9 internetist
- 10 noorte nõustamiskeskuses/kabinetis toimunud loengust
- 11 mujalt (*kirjuta*)

13. Millistel põhjustel Sa täna keskusesse/kabinetti pöördusid?

Vajadusel mitu vastust. märgi

- 1 küsimused keha ja arengu kohta
- 2 suhted vanematega
- 3 suhted vastassugupoolega ja/või partneriga
- 4 küsimused homo-, bi- ja heteroseksuaalsuse kohta
- 5 seksuaalelu alustamisega seotud küsimused
- 6 seksuaalelu elamisega seotud küsimused ja/või probleemid
- 7 menstruatsiooniga seotud küsimused ja/või probleemid
- 8 nõuandeks rasestumisvastaste meetodite kohta
- 9 rasestumisvastase vahendi retsepti uuendamine (pillid, tuperõngas, plaaster jne)
- 10 raseduse kindlakstegemine
- 11 olen siin rasedusega arvel
- 12 soovin rasedust katkestada
- 13 minu partneril on diagnoositud seksuaalsel teel leviv haigus
- 14 kahtlustan, et mul on seksuaalsel teel leviv haigus, sest mul on kaebused
- 15 kahtlustan, et mul on seksuaalsel teel leviv haigus, kuigi mul ei ole kaebusi
- 16 ravin seksuaalsel teel levivat haigust
- 17 seksuaalvägivalla (vägistamine, seksuaalne väärkohtlemine) pärast
- 18 tulin lihtsalt arsti kontrolli
- 19 muu põhjus (*kirjuta*)

14. Kelle soovitusel Sa tulid täna vastuvõtule:

- 1 keegi ei soovitanud, tulin ise
- 2 partneri arsti soovitusel
- 3 partneri soovitusel
- 4 sõbra soovitusel
- 5 keegi teine (*kirjuta*)

Praegu on Sul värskest meeles külaskäik noorte nõustamiskeskusesse/ kabinetti. Järgnevalt soovime teada, kuivõrd oled rahul siinse keskusega ning mida soovid, et siin teisiti võiks olla.

15. Kui rahul Sa oled noorte nõustamiskeskuse või -kabinetiga üldiselt?

- 1 ei ole üldse rahul 2 pigem ei ole rahul 3 üsna rahul 4 väga rahul

16. Milliseid siinse noorte nõustamiskeskuse/ kabineti poolt pakutavaid teenuseid oled viimase 2 aasta jooksul kasutanud? Kuidas jäid nendega rahule?

Märgi sobiv vastus igale reale.

	ei ole seda teenust saanud	ei ole üldse rahul	pigem ei ole rahul	üsna rahul	väga rahul
A seksuaalsuse, suhete vms teemaline nõustamine	0	1	2	3	4
B rasestumisvastane nõuanne ja/või retsepti väljakirjutamine	0	1	2	3	4
C arsti läbivaatus	0	1	2	3	4
D seksuaalsel teel levivate haiguste/ HIVi teemaline nõustamine ja/ või testimine	0	1	2	3	4
E psühholoogi vastuvõtt	0	1	2	3	4
F keskuskes seksuaalhariduslikul loengul osalemine	0	1	2	3	4
G nõustamine telefoni teel	0	1	2	3	4
H nõustamine kodulehel www.amor.ee	0	1	2	3	4
I muu (täpsusta)	0	1	2	3	4

17. Palun hindaja järgnevalt nõustamiskeskuse/ kabineti ruume, töötajaid ja saadud teenust 5-palli süsteemis, kus 1 tähendab madalaimat hinnangut ning 5 tähendab kõrgeimat hinnangut. Palun anna hinnang tänasele külastuskorrale. *Märgi sobiv vastus igale reale.*

A. Kas nõustamiskeskuse/ kabineti

a. lahtioleku aeg on täiesti ebasobiv	1	2	3	4	5	lahtioleku aeg on väga sobiv
b. asukoht on täiesti ebasobiv	1	2	3	4	5	asukoht on väga sobiv
c. ülesleidmine on väga keeruline	1	2	3	4	5	ülesleidmine on väga lihtne
d. telefoni teel kättesaamine on võimatu	1	2	3	4	5	telefoni teel kättesaamine on väga lihtne
e. ruumide sisustus on täiesti ebasobiv	1	2	3	4	5	ruumide sisustus on väga sobiv
f. ruumide jaotus on täiesti ebasobiv	1	2	3	4	5	ruumide jaotus on väga sobiv
g. ruumid pole üldse puhtad	1	2	3	4	5	ruumid on täiesti puhtad
h. töökorraldus on täiesti privaatsust eirav	1	2	3	4	5	töökorraldus on väga privaatne

B. Kas Sinuga vestelnud töötaja oli

a. täiesti usaldamatust tekitav	1	2	3	4	5	väga usaldust sisendav
b. klienti üldse mitte austav	1	2	3	4	5	väga klienti austav
c. täiesti ebasõbralik	1	2	3	4	5	väga sõbralik
d. täiesti ebaviisakas	1	2	3	4	5	väga viisakas
e. täiesti asjatundmatu	1	2	3	4	5	väga asjatundlik

C. Kuidas oled rahul ooteajaga enne visiiti?

pidin ootama liiga kaua	1	2	3	4	5	ooteaeg täiesti vastuvõetav

D. Kas visiidi aeg oli piisav Sinu vajadustele?

täiesti ebapiisav	1	2	3	4	5	täiesti piisav

E. Kas said piisavalt informatsiooni oma küsimuse/ probleemi, võetud analüüside, soovitatud rasedumisvastaste meetodite vms kohta?

informatsioon oli täiesti ebapiisav	1	2	3	4	5	informatsioon oli täiesti piisav

F. Kuivõrd tundsid, et Sul on võimalik ise küsimusi esitada, asju täpsustada, ise otsustada?

ei saanud üldse	1	2	3	4	5	sain täiesti piisavalt

G. Kui privaatsest Sa ennast tundsid visiidi/arsti läbivaatuse ajal?

täiesti ebaprivaatselt	1	2	3	4	5	täiesti privaatsest

18. Kas öeldi, kas ja millal peaksid tagasi pöörduma/ helistama?

- 1 jah 2 ei

19. Kas plaanid ka edaspidi pöörduda noorte nõustamiskeskusesse/ kabinetti?

- 1 jah 2 ei 3 ei oska öelda

20. Palun nimeta kolm head asja noorte nõustamiskeskuse/ kabineti juures.

- A.
- B.
- C.

21. Palun nimeta kolm ebameeldivat asja noorte nõustamiskeskuse/ kabineti juures.

- A.
- B.
- C.

22. Milliseid teenuseid võiksid nõustamiskeskused/ kabinetid noortele veel pakkuda?

.....
.....

23. Kui Sul on soov lisada mõni kommentaar, siis tee seda palun siin!

.....
.....

**TÄNAME SIND ANKEEDI TÄITMISE EEST,
OLED OLNUD MEILE SUUREKS ABIKS!**

9. Твой род занятий? При необходимости отметь несколько ответов.

- 1 ученица (ученик)
- 2 студентка (студент), учусь на степень
- 3 оплачиваемый работник, предприниматель
- 4 безработная(ый), ищу работу
- 5 нахожусь в декретном отпуске или в отпуске по уходу за ребенком
- 6 домохозяйка
- 7 другое (напиши)

10. Какой уровень характеризует Твое образование лучше всего? Отметь один, самый подходящий ответ.

- 1 основное образование (до 9 класса) или ниже этого
- 2 приобретение среднего образования
- 3 среднее образование (закончена средняя школа или гимназия)
- 4 приобретение среднего технического образования
- 5 среднее техническое образование
- 6 приобретение высшего образования (включая прикладное)
- 7 высшее образование (включая прикладное)
- 8 другое (напиши)

11. У Тебя был половой контакт за Твою жизнь?

- 1 да 2 нет 3 не желаю отвечать

12. От куда Ты первый раз узнал(а) о существовании молодежных консультационных центров/кабинетов?

Отметь только тот источник, который был первым, то есть один ответ.

- 1 в школе (учительница, школьный врач, медсестра)
- 2 в школе (лектор вне школы)
- 3 от друзей
- 4 от сестры или брата
- 5 от родителей или от другого взрослого члена семьи
- 6 из прессы (также ТВ и радио)
- 7 от других взрослых
- 8 от врача (исключение школьный врач)
- 9 из Интернета
- 10 из лекций, проходящих в молодежных консультационных центрах/кабинетах
- 11 другое (напиши)

13. По каким причинам Ты обратилась(ся) сегодня в центр/кабинет?

При необходимости отметь несколько вариантов.

- 1 вопросы, связанные с телом и развитием
- 2 отношения с родителями
- 3 отношения с противоположным полом и/или с партнером
- 4 вопросы о гомо-, би- и гетеросексуальности
- 5 вопросы, связанные с началом сексуальной жизни
- 6 вопросы, связанные с сексуальной жизнью и/или проблемы
- 7 вопросы, связанные с менструацией и/или проблемы
- 8 для получения совета по поводу противозачаточного метода
- 9 обновление рецепта на противозачаточные средства (таблетки, влагалищное кольцо, пластырь и др.)
- 10 определение беременности
- 11 состою здесь на учете с беременностью
- 12 хочу прервать беременность
- 13 у моего партнера обнаружено заболевание, передаваемое половым путем
- 14 подозреваю, что у меня болезнь, передаваемая половым путем, так как у меня есть жалобы
- 15 подозреваю, что у меня болезнь, передаваемая половым путем, но у меня нет жалоб
- 16 лечусь от болезни, передаваемой половым путем
- 17 после сексуального изнасилования (насилие, сексуальное домогательство)
- 18 просто пришла(пришел) на контроль к врачу
- 19 другая причина (*напиши*)

14. По совету кого Ты пришла(пришел) сегодня на прием:

- 1 никто не советовал, пришла(пришел) сам(а)
- 2 по совету врача своего партнера
- 3 по совету партнера
- 4 по совету подруги(друга)
- 5 кто-то другой (*напиши*).....

Сейчас у Тебя свежо воспоминание о походе в молодежный консультационный центр/кабинет. Далее мы хотим знать, на сколько Ты довольна(доволен) этим центром и что бы Ты пожелал(а), что бы было здесь по другому.

15. На сколько Ты довольна(доволен) молодежным консультационным центром или кабинетом вообще?

- 1 совсем недовольна(недоволен) 2 скорее недовольна(недоволен)
 3 вполне довольна(доволен) 4 очень довольна(доволен)

16. Какие предлагаемые услуги этого молодежного консультационного центра/кабинета Ты использовал(а) в течении последних 2 лет? На сколько осталась(остался) ими довольна(доволен)?

Отметь подходящий ответ в каждом ряду.

	не получал(а) эту услугу	совсем не довольна(не доволен)	скорее не довольна(не доволен)	вполне довольна(доволен)	очень довольна(доволен)
А консультация на тему сексуальности и отношений	0	1	2	3	4
В совет по противозачаточным средствам и/или выписывание рецепта	0	1	2	3	4
С врачебный осмотр	0	1	2	3	4
Д консультация на тему заболеваний, передаваемых половым путем/ВИЧ и/или тестирование	0	1	2	3	4
Е прием психолога	0	1	2	3	4
Ф участие в сексуальнообразовательных лекциях центра	0	1	2	3	4
Г консультирование по телефону	0	1	2	3	4
Н консультирование на домашней странице www.amor.ee	0	1	2	3	4
И другое (уточни)	0	1	2	3	4

17. Далее, пожалуйста, оцени по 5-ти бальной системе помещения, работников и полученную услугу консультационного центра/кабинета, где 1 означает самую низшую оценку, а 5 означает самую высокую. Пожалуйста, дай оценку сегодняшнему посещению. Отметь подходящий ответ в каждом ряду.

А. Консультационный центр/кабинет

- a. время работы совершенно неподходящее 1 2 3 4 5 время работы очень подходящее
- b. место нахождения совершенно неподходящее 1 2 3 4 5 место нахождения очень подходящее
- c. очень сложно найти 1 2 3 4 5 очень просто найти

d. невозможно дозвониться по телефону	1	2	3	4	5	очень просто дозвониться по телефону
e. совершенно неподходящая обстановка помещений	1	2	3	4	5	очень подходящая обстановка помещений
f. совершенно неподходящее расположение помещений	1	2	3	4	5	очень подходящее расположение помещений
g. помещения очень грязные	1	2	3	4	5	помещения очень чистые
h. организация работы совершенно исключает приватность	1	2	3	4	5	организация работы очень приватная

В. Беседовавший с Тобой работник был(а)

a. совершенно не вызывающий доверия	1	2	3	4	5	полностью вызывающий доверие
b. совершенно не уважающий клиента	1	2	3	4	5	очень уважающий клиента
c. совершенно недружелюбный	1	2	3	4	5	очень дружелюбный
d. совершенно невежливый	1	2	3	4	5	очень вежливый
e. совершенно несведущий	1	2	3	4	5	очень знающий

С. На сколько довольна(доволен) временем ожидания до визита?

должна(должен) был(а) ждать слишком долго	1	2	3	4	5	время ожидания вполне приемлемо
---	---	---	---	---	---	---------------------------------

Д. Время визита было достаточным для Твоих потребностей?

совершенно недостаточно	1	2	3	4	5	совершенно достаточно
-------------------------	---	---	---	---	---	-----------------------

Е. Получил(а) ли достаточно информации на свои вопросы/проблемы, по поводу взятых анализов, желаемых противозачаточных методах и тп.?

информации было абсолютно не достаточно	1	2	3	4	5	информации было совершенно достаточно
---	---	---	---	---	---	---------------------------------------

Ф. На сколько чувствовал(а), что у Тебя есть возможность самой(самому) задавать вопросы, уточнять детали, принимать решение самой(самому)?

вообще не смогла(не смог)	1	2	3	4	5	вполне смогла(смог)
---------------------------	---	---	---	---	---	---------------------

Г. На сколько приватно Ты чувствовал(а) себя во время визита/врачебного осмотра?

совершенно не приватно	1	2	3	4	5	совершенно приватно
------------------------	---	---	---	---	---	---------------------

18. Тебе сказали, как и когда необходимо было бы обратиться/позвонить обратно?

1 да 2 нет

19. Ты планируешь и в дальнейшем обращаться в молодежный консультационный центр/кабинет?

1 да 2 нет 3 не могу сказать

20. Пожалуйста, назови три хороших вещи в молодежном консультационном центре/кабинете.

D.

E.

F.

21. Пожалуйста, назови три неприятных вещи в молодежном консультационном центре/кабинете.

A.

B.

C.

22. Какие услуги консультационные центры/кабинеты могли бы еще предлагать молодежи?

.....

.....

23. Если у Тебя есть желание добавить некоторые комментарии, то сделай это, пожалуйста, здесь!

.....

.....

**БЛАГОДАРИМ ТЕБЯ ЗА ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ,
ТЫ ОКАЗАЛ(А) НАМ БОЛЬШУЮ ПОМОЩЬ!**